

Naujienu Antroji Dalis

NR. 408

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIV METAI

MARIUS KATILISKIS

RYŠININKAS

(Parašyta "Paštininkų Sąjungos Tremtyje" metraščiui Vokietijoje 1948 m.)

2 Buvo kelios minutės po dešimtos. Jo subjursi nuotaika staiga pakrypo suvis priešinga linkme. Ką tas Blindžiokas suokė? Tai pasitęsė bernas! Žūtautas tarėsi supratęs viską gerai, taip gerai, kad jis būtų buvęs nustebintas viso to neišgirdęs. Būdamas pagyvenęs ir patyręs, ne baimės ir ne rūpesčio, o tik atsargumo skatinamas, tramdė savo džiaugsmą. Krūtinėje slankiojo drėgnas ir vėsus drebulys, pažįstamas visiems, kurie bent kartą yra ruošęsi įvykdyti toliuose gimusią, išnešiotą ir pribrendusią svajonę. Tai ir buvo tai, kam jisai, neduodamas vardo, skyrė visą nerimo laiką. Ar tik iš laiškininko jis tai patyrė? Ne. Jis tuomi gyveno seniai, nors gal to neįsivaizduodamas taip ryškiai ir nesutalpindamas kasdienybėn, kaip saujon. O gal tai buvo tik nutrauktas, ir dabar vėl iš naujo atgimusi, nenuramdama jaunystės dvasia, devynioliktais metais jį išvedusi į besikuriančius dalinius — laimėti ką nors, arba žūti? Jį žavėjo slapta kova, ne valandai neapleidusi susipratęsio nors ir paniekinto žmogaus. Karas — tasai baidus ir magiškas žodis, vienu ypu pravėrė plyšį į skaisčiai nušviestą plotinę, kurioje tvyrojo išsivadavimas, atgavimas prarasto brangaus gyvenimo, atpirkimas ir atsisteisimas. Jis turėjo gausius išgyvenimus, prasidėjusius kaip syki devynioliktais metais ir paskui, diena dienon, kaip skruzdėlė po šapelį nešiojant ir nepavargstant, statant savo ir viso krašto sudėtingą rūmą. O jau jo griuvimasėjo rodos nebesulaikoma. Ne, tai taip buvo vakar. Žūtautas apsidairė. — Tą galėjo paliudyti vasaros brandžiame įmigyje apgebę javų laukai, dalgiui prispėjusi upelio lanka, kuri slėniu rietėsi tarp miestelio ir jo sėdybos. Jo namai švietė ant augstumos. Vieškelis diržų diržų juosė kalnelio kuprą ir šovė tolimon visai pro jo jauno sodnelio tvorą. Medžiai, kurių link jis artėjo, jam žaliavo rūtos garbaną ir kvepėjo ir šuleno lapeliais. Ir jie galėjo patvirtinti, kad slogusis sapnas baigiasi ir muša valanda neteisybėi.

Pasiekęs savo lauko ežią, peršoko griovį ir traukė takučiu. Dobilai, visi iki vieno sužydę raudonai, gaudė bitėmis, lyg leliojanti ir džiaugsmu nesitverianti pavasario upė. Patsai laikas juos verstį į pradalgę, bet šienapjuvys Antanas ruskį išvartytas vergovėn. Ant plaučių ir tamsių nuo traškumo lapų, puolė kelio dulkės, o toliau jie susisukė ir sukritė lauzų ir stangiai apklėję žemę. Jis atsisėdė ir jo galva bekyšojo, virš išplaukusių kviečių, dobilų ir daugybės sužydusių žolių. Tarpą iki namų jis ilgino tyčia, norėdamas surikiuoti eibes naujai iškilusių minčių. Iš dobilo galvutės traukė ilgus, plonus ir glėžnus dygsnelius, pajusdamas jų salstelėjimą burnoje. Taigi, jis užsuko paštan, taręs, kad jau laikas pasikalbėti su Lopeta. O tas jį paprasčiausiai išjuokė, jo net nepastebėdamas. Jis kažkaip buvo pagalvojęs ir pagalvojęs per daug lengvapėdiškai, kad jaunikaits jį pasitikis ir atkiš ranką, prašydamas tautos. Ok — Žūtautas sviedė apkrantytą dobilo galvutę. Tam šunsnukiui ranką! Su tokiu paršelio šmotu kalbėti — tai jau tik juoko publiškai. Ne daugiau, ne mažiau.

Jis negalėjo pasigirti lengvai skynęs vien pasisekimus. Tik sunkiu, atydytū darbu, dideliu pareigingumu stūmėsi nevisuomet tiesiu ir lygiu tarnybos koridoriumi, nors ir neklupinėdamas ant slenkstčių. Beveik dvidešimtį metų atžymėjo neuita šliužė. Jis buvo suvis patenkintas ir jautėsi pilnai atlygintas, gavęs paskyrimą į gimtąjį miestelį pašto viršininku. Istaigą sudarė vos keturi žmonės, bet jis būtų palaikęs didžiausią nuodėmę sau drįsdamas svajoti apie ką nors didesnį. Jam užteko to. Jis buvo namie. Jis buvo savo vietoje. Kilometro atstume, žemės reformos laikais, gavo keturiolika hektarų, kaip po savanoris.

Kaip jis tuomi džiaugėsi ir didžiavosi! Kas rytas, apskaičiuotu keliu, traukdavo pėsčias arba dviračiu ir pietums vėl namie. Darbas ūkyje jam buvo puikiausias poilsis po rūpesčių įstaigoje. Ir taip kasdien. Taip tęsėsi ko ne penkeris metus. Kartais jis nebežinodavo kam tarnavo didžiau: — žemei ar paštui. Abu jam buvo lygiai reikalingi. Tik atleistas suprato, kad jo gyvenimas staiga pakrypo, kaip valtis prakirstu šonu. Jis neteko pusiausvyros. Jo pasaulis tapo perdalintas pusiau. Abi dalys tolo pastebimai, o be jų abi jų jis duso, tartum alusodamas tik viena plaučių puse.

Jis negalėjo ramiai svarstyti paties gėdingiausio jo kelyje įvykio. Užėjus rusams, dirbo įsikniaubęs, kaip ir prieš tai, sąžiningai atlikdamas pasiimtus ir patikėtus pareigas. Jis žinojo tik darbą ir žinojo, kad yra naudingas. Jis turėjo išbandytus metodus ir nė iš tolo neprileido minties, kad be jo nebūtų jaučiama spraga.

Bet tasai, vos dvidešimties metų vaikinukas, atėjęs paštan tiesiog iš gatvės, spėjęs vos kojas apšilti, pradėjo švaistytis nesiklausdamas ir nesiduodamas geram žodžiui. Na, jis atėjo iš jaunimo organizacijos, papuostos riksmams ir plakatais, jis turėjo kietą užnugarį ir gal būt, o tai paaiškėjo netrukus, ir uždavinius. Daug nelaukęs, Lopeta jau manė galys taip toli siekti, kad emė kabinėtis prie paties darbo.

Žūtautas prileido vieną galimybę, kurios jis nė nemanė nuslėpti ar mėginti nuplauti, nes tai nenuplaunama. Prie jo galėjo kibti dėl jo praecities. Jis buvo savanoris Nepriklausomybės Kare, jis buvo organizacijų narys, kurios ūmai tapo paskelbtos už įstatymų ribų. Jų narius apšaukė priešvalstybiniais gaivalais. To jis ir laukė. Tačiau, didžiausiam jo oraus darbštumo ir tarnybinio sąžiningumo bei pasiruošimo įžeidimui, Lopeta jį apkaltino pasenusiu ir atsilikusiū, nebesugebančiu atlikti tai, kas buvo jo duona. Jis ryšių sabotuotojas! Po šimts! Vieną dieną jis gavo raštą. Ir gerai dar, kad nemėgino įjėskoti teisybės. Vėliau nugirdo, kad jis girdi, tegul džiaugiasi, jog tik atleistas, o ne areštuotas, toks buržujo klapanas.

M. S. — Ilustracija

Jis pakilo nuo ežios įkaitintas skaudžių prisiminimų. Juk tik kelios dienos atgal, kaip grobė žmones ir vežė iš namų. Dar tebeklaidžioja aimana po visą kraštą. Jis vaikščiojo nė gyvas, nė miręs. Krūtinėje tvyrojo įsmigusi rakštis. Kas valanda vieškeliu galėjo pasirodyti anie ir įsukti jo kieman.

Ak, tie "anie"... Jis kartais prisivengdavo ir mintyse tikrojo vardo.

Lėkšta įkalnėle artėjo prie namų. Augšti rugiai vietomis užklojo reginį, ir viršum varpų jis tematė stogų čiukurus. Jauni sėdybos medžiai tingiai mirgėjo smulkiais lapeliukais. Jie įsiterpė virpančiame ore, kurs yra regimas tais retais atvejais, kai viskas nurimsta giliausiam dienos nuovargyje.

Jisėjo takeliu, sutrumpinančiu kelią. Tvartų šešelyje, už diendaržio, tvoros, suvartojus karvės, galvomis ir uodegomis gynėsi nuo musų. Duktė išėjo pro vartelius su kibiru ką tik pamelžto pieno ir jį pamatė. Pastačius mližtuvę ant žemės ir nusiluosčius rankas į priejuostę, bėgo pasifikti tėvo.

— Kas tave pabaidė, Rūta? — šūktelėjo jai priešais, su pagėmimu žvelgdamas į mergaitę trumpu sijonėliu ir šviesiom, storom kasom. Jos švaistėsi kaip linų gryžtės aplink įdegusį kaklą ir veidą.

— Oi tėveli! Tu nežinai kas dedasi Kaune! Visą laiką gražiausias dainos! Maršai, tartum kariuomenė žygiuotų! Ir himnų grojo... Tikrai. Tu netiki, — ji įsikabino abiem rankom tėvui į pečių ir sverdamosi, jį traukė į priekį.

— Kokį himną vaikuti? Apie ką tu?

— Lietuva tėvynė mūsų... Kokį gi kitą, tėveli? Paskubėkim ir patsai išgirsi, Mama sėdi ir verkia ir nesikelia nuo radio. — Jis paspaudė žingsnį. Ir nesuvisokė kodėl. Tai, ką jis išgirdo, nebuvo suvokiama iš karto. Tai lyg trenksmas vidūnaktėje, kurio kilmė paaiški daug vėliau. Ir vienok tai buvo dar vienas lašas, kritęs į jo ir taip jau keisčiausių jausmų perpildytą krūtinę.

Prie durų jo įtempta klausia užgriebė garsus, kuriuos kitu atveju būtų palaikęs liguisto ilgesio padariniais. Iš imtuvo sklido daina, kurios prisiškėlimu jis niekad neabejojo, kurią niūniuodavo, kuri spengiančioje naktų glūdomoje cinksedavo, kaip begalybėje ir per erdves atliuliuojąs varpelis. Pasilenkė prie dėžės ir palietė ranka kondensatorių. Skaleje rodyklė stovėjo kaip syki ant Kauno.

Žmona sėdėjo suėmusi galvą rankomis ir alkunes padėjusi ant stalo. Jis priminė žmogų, nesugebantį susitvarkyti su staiga atėjusia žinia, vienatine didele ir triuškinančia, kaip žinia apie užgimimą ir žinia apie mirtį. Ji pakėlė akis į vyrą. Jos lūpos buvo pabalusios ir pasiraukšlįję poakiai trūkčiojo ir virpėjo.

— Rapolai, — ištarė ji svetimu balsu.

Žūtautas ją apsikabino ir prisipaūdė ir neradamas tinkamo žodžio, žiobčiojo. Krūtinės duobutėje pasidarė karšta. Rūta — jo vyriausioji, tebesilaikė įsikibusi, užsisvėrusi ant jo pečių, liauna ir tampo, kaip unguris, ištrauktas iš gilumos. Jos kasos užkrito ant tėvo rankų.

— Rūtele... Dabar mes vėl gyvensime.

Jis pabučiavo dukterį. Ji sunkiai alsavo.

Du mažesnieji stovėjo tylūs ir labai paveikti vyresniųjų susigraudinimo. Ir samdinyš Antanas, diržingu, saulės nutvilkytu veidu ir baisiausia, neskusta ražiena, klausėsi nuošaliau, atsišliejęs į sieną. Jis nerado vietos didelėms, juodomis rankoms. Žūtautas padavė tabako.

— Visgi patsidangeni laimingai. Ar neapšaudė ten jūsu?

— Taip jau stačiai neapšaudė. Mes gamėmės nuošaliau. Tik baimės jau buvo užtenkamai. Kas pasiliko nakvoti prie vietos, tam ir kliuvo. Kaip mano dėdžiui. Tik pro aušrelę, kad su duos, kad subildės ir dėga, tvata visais pakraščiais. Taigi, kaip sakiau, mano dėdžiui, užmušė arklį, gerą, veislinę kumelę. Nepaliksi žmogaus bėdoj. Prisikabinau jo drangas ir taip turėjau vingi daryti. Būčiau jau vakar grįžęs, tik neišleido. Nakvok, sako, kur tu biesies naktį.

— Gerai, kad padėjai žmogui. O dabar galėsi atsipūsti po visų bėdų ir vargo.

— Tai jau, nepersipilešm mes tenai. Kai varo, tai vis uodegą ir suki, — vyras pasiražė, jog net kaulai sutratėjo ir mostelėjo ranka imtuvo link. — Ne poilsis dabar rūpi.

— Teisybė, — sutiko šeimininkas. Jo veidas surimtėjo. Po dainų ir maršų, sekė žodžiai. Jų protarpuose giliai alsavo susirinkusi šeima.

(Bus daugiau)

MOKSLO ŽINIOS

Gyvačių nuodai

Kad gyvatės nuodai buvo naudojami žudymams ir savijudybėms žiloje senovėje, kalba Egipto faraonės Kleopatros istorija, kuri prieš nusizudydama gyvatės įkirtimu, pirmą tą gyvatę išbandžiusi su vergais.

Nuodingos gyvatės juo toliau nuo pusiaujo, juo mažiau veisiasi ir juo mažiau nuodingos. Iš visų 40,000 žmonių, kurie kasmet miršta pasaulyje nuo gyvačių įkirtimo, apie pusė miršta Indijoje. Brazilijoje dar neseniai nuo gyvačių žūdavo po 5,000 žmonių kasmet. JAV per metus keli šimtai žmonių yra įkertami, bet čia miršta tik maždaug vienas iš dešimties įgeltųjų, daugiausia nuo barškuolių pietinėse ir pietvakarinėse valstybėse. Ilinois tikrai po keleta mirimų kasmet atsitinka vietinėms gyvatėms įkirtus.

Nuodingosios gyvatės JAV yra — koralinė, medvilninė mocassinė, varinė galva ir apie 20 rūšių barškuolių. Koralinė yra kobros giminitė. 4 viperių rūšys gyvena Illinois, bet jos čia yra nepaprastai retos, būtent medvilninė (cottonmouth), varinė galva, miško barškalinė ir mažoji massasauga arba balų barškuolė. Cook apskrityje esama šiek tiek massasaugų, bet pavojingųjų miško barškalių neberandama 10 mylių ratu aplink Chicago.

Kobros kirtis išsukia paraližių, o barškuolės — sunaikina kraujo raudonuosius rutulėlius.

Tik pusė valandos nuo visiškios pražūties

Dr. W. H. Pickering, Kalifornijos technologijos instituto direktorius, kurio laboratorijoje buvo pagamintas Explorer I ir Explorer II ir bus gaminamas ar jau yra gaminamas trečiasis satelitas, o paskui bus gaminamos raketos ir mėnulį ir planetas, pareiškė: "Šiandien per pusę valandos rytai ir vakarai galėtų sunaikinti visą civilizaciją. Kaip ilgai žmonija galės gyventi tokioje padėtyje? Fiziškai mokslas mus prie to atvedė. Sprendimas turi pareiti iš kurios nors kitos versmės."

"Mes daug išmokome ir mes dar daugiau išmokstame", jis pasakė. "Bet pagrindė, visa ko mes išmokome, yra eilė palydų nesuderintų faktų. Mums reikalingas vienijantis principas. Mums verkiant reikia kokio nors principo, kuris išgelbėtų žmonių nuo tarpusavio sunaikinimo."

"Prašome už tą dalyką padėti nekaltinti mokslininkų", jis pareiškė. "Mokslas yra žmogaus žingeidumo pasekmė. Tikėkime, kad tas žingeidumas atves ir prie išsprendimo..."

Keista, bet faktas

Vyras mirė nuo vėžio. žmona arskundė tabaka

New Orleans. — Federalinis teismas svarsto vienos našlės skundą prieš dvi tabako kompanijas, reikalaujama iš jų \$779,500 atlyginimo už savo vyrą, kurs miręs vėžiu, gautu berūkant cigaretes.

Skundėja savo liudininku iškviėtė Dr. Alton Oshnerį iš New Orleans, svarbiausią argumentą, kurs tvirtina, kad plaučių vėžys paeina nuo rūkymo.

Tabako kompanijos kaltinamos, kad jos skelbė ir paravinę savo produktus, neperspėdamos vartotojų apie pavojų, kad jos rūkorus drąsino, esą rūkymas nėra pavojingas, ir kad jos savo produktuose vartoja priemaišalus ir t.t.

Tai dar pirmas tokios rūšies teismas, kurio išdavy tenka laukti susidėmėjus.

SONE TOMARIENE

MESKOS IR MES

8

Meška palovy

Ir atėjo laikas, kai, vietoje bijojus meškų, išimylėjome jas. Parkuose yra daug laukinių žvėrių, bet kai kurie tokie baugštūs, kad retai kam pasitaiko pamatyti koją, barsuką, laukinį asilą ar lūšį. Kiti yra tokie reti, kad patys girininkai retai kuris yra matęs kalnų liūtą. Visų mylimos parkuose yra stirnos, kurios kartas tokios jaučios, kad duodasi glostomos ir ēda salotas iš rankos. Ne jaučūs, bet gana dažnai yra matomi išdidieji briedžiai, plačiarages galvas virš pelkių krūmų iškėlę. Bet nei joks kitas didelis gyvulys nėra toks dažnas stovyklos svečias, kaip meška. Ji visur pilna: stovyklose, pakelėse, aplink namus ir valgyklas, miškuose ir kalnuose — visur. Jos žmogiškosios ypatybės: vaikščiojimas ant užpakalinių kojų, mėgstamieji žmonių valgiai, meilė savo vaikams ir visa išvaizda taip panaši į žmogaus — tartum savotiška žmogaus kariatūra — daro ją labai įdomią ir juokingą. Ir bėgioja paskui meškas jauni ir seni su foto aparatais! Nežiūrint draudimų, perspėjimų ir baudimų, daug žmonių neiškenčia jų nešrė.

Bėgiojome paskui meškas ir mes. Ne kartą, tik spėję atvažiuoti į stovyklą, nei daiktų nesusitvarę, jei tik pamatydavome mešką, o ypač su vaikais, palikdavome viską pasklidai ir sekdavome ją ištikimai. Viena meška yra įdomi, bet su vaikais — tikras cirkas. Motina vartaloja kubilus, tyrinėja skardines, vaikai laka užsilikusį kartone pieną, išdykauja, kartais pasikumščiodami tarp savęs. Idomu sekioti paskui meškas, besekiojant stebėti ir žmones: vieni pamatę bėga artyn fotografuoti, kiti išsigandę slepiasi automobiliu, treči šaukia ir savo vaikus varinėja šalin nuo meškiukų. Nematėme tokių, kurie meškai praeinant, nesusidomėję, galvos nepakeltų. O daugybė buvo tokių, kurie, kaip ir mes, palikę viską, sekavo ją. Kadangi meškos žioplinėja pamažu, yra laiko jų sekiojams ir po stovyklą pasižvalgyti. Vienur įdomi palapinė, kitur nepaprasta priekaba, trečiur draugiškas veidas, kurio neiškenti nepasveikings, neprašnekins — vis pradėdamas nuo meškos — ir jau pažįstamas, o ką žinai, gal ir draugas būsi!

Kartą anksti po pusryčių, kol H. tvarkėsi savo užrašus, sugalvojau pažiūrėti, kur veda takas, einas pro mūsų namelį. Paėjus tik keletą šimtų jardų, netoli tako, ant rasto pamaciau besėdint rudą meškelę. Sėdėjo susilenkusi ir nagais akėjo sau krūtinę, šukavosi plaukus. Pamačiusi mane lyg susigėdo, kad užklupau prie rymtėnio tualeto, nepatenkinta pasižiūrėjo, lyg sakytų: "Per šituos turistus nebėra jokio privatiškumo miške", ir atsikėlusi nuėjo gilyn į mišką.

Einu toliau. Vėl šimtą jardų paėjėau — kitoje tako pusėje prie medžio prisiglaudęs stovi juodas meškinėlis. Aš stapt! sustojau. Jis pasižiūrėjo į mane, apsisuko ir greit nuėjo šalin murmėdamas, kaip man pasirodė: "Kas čia tik darosi, tokia netvarka šįryt miške — turistai anksčiausiai valkiojasi, nei kojos iš lauzo iškelti nebegalima!"

Man linksma. Einu toliau, gilyn į miškų karalystę (Ištiki-mojo Geizerio apylinkėje, Geltonojo Akmens parke). Už medžių kažin kas sujuodavo. Aš sustojau, pasilenkusi pasižiūrėjau. Už medžio stovėta meškino. Pasilenkė ir jis, pro medį pasižiūrėjo į mane. Ir aš, už kito medžio galvą iškišusi, pasižiūrėjau. Jis žingsniuką žengęs, irgi pro kitą medį į mane žvilgterėjo. Taip ir kokeitavome kokią minutę: jis pro vieną medį linkt-žvilgt! aš pro kitą medį linkt-žvilgt! Aš sustojau ir nebejudu. Jam dar negana: linkt! pasilenkė, kyšt! snukelį pro vieną medį, paskui pro kitą pusę — kyšt! Tada, ar pats susigėdęs savo išdykavimu, ar jau užtenkamai nuraminęs savo smalsumą, apsisuko ir liuoksedamas nubėgo ant visų keturių!

Paėjėau dar koki pusmylį, kol priėjau nuo kalno skersai taką bebėgantį šaltinį. Kadangi buvau tik su šlepetėmis, tai turėjau atgal grįžti. Kažin, jei dar toliau būčiau ėjusi, kiek dar meškų tą rytą būčiau sutikusi! Taip ir įsitikinau, kad jos tą rytą turėjo savo posėdį, kur svarstė dienos darbus, pasiskirstė kur katrai į kokią stovyklą eiti, prie kurio vieškelio šiandien elgetauti...

Tarpeklio (Canyon) apylinkėje buvo labai daug voverėnų (urvinų voverų) ir voverykščių (chipmunks). Tie mažieji padarėliai yra tokie meilūs ir jaukūs, kad be duonos ir riešutų nei iš namelio neidavome. Išėini — jau žiūrėk, ir bėga koks pasienis, šoktelai ant akmens, kraipydamas ūsiukus, mušdamas žemę gražiąja uodegaitė — kaip čia nenumesi riešutėlio, kaip nelauksi, kol jis pasiims mažutytėmis, lyg virbeliai, kojytėmis ir grukšnos jį, smalsiomis, žvitrėmis akutėmis sekdamas kiekvieną tavo krustelėjimą. O jei būsi kantrus ir mokėsi prisivilioti — voverykštis paims trupinuką iš rankos, o voverėnas ir ant kelių užsilips.

Tuos meiluosius gyvulėlius beviliodami, buvome visus laipčius trupiniais nubarstę, o keli ir viduje buvo paberti, nes mėgome, kai jie pro kojas šmirinėja. Piaustydama pusryčiams salotus, akies šonu pamačiau, kad prie laiptų kažin kas tamsus stovi — meška! Pamatė išbarstytuosius trupinius ir pradėjo juos snukiu rankioti. Žiūriu, ką darys toliau. Surinkusi viską nuo laiptukų, pamatė trupinius viduje. Nedrąsiai, lyg prašydama, žvilgtterėjo mane, kilstelėjo koją vidun.

— Ne, ne! Vidun neik!

Ne, tai ne — ji paklusniai apsisuko ir nuėjo kitur.

Kitą kartą vėl tame pačiame namely sėdime ir pusryčiaujame. Durys, kaip paprastai, atdaros — ir šviesiau, ir matosi, kas dedasi aplinkui, ir nuolat vidun bėginėja voverėnai ir voverykščiai, trupinėlius rankiodami. Žiūrim — ir vėl meška prie durų, tik nežinia, ta pati, ar kita. Vėl nurankiojo nuo laiptų voverykščių trupinius ir vėl, jau drąsiau, žengia vidun. H. pašokęs uždarė duris; net durimis ją stumtelėti turėjo, taip arti stovėjo. Ji vidun bėgti nesiveržė, nors ant stalo valgiai kvepėjo, bet mandagiai nuėjo šalin.

Toje meškingoje vietoje išbuvome dvi savaiti. Nebuvo dienos, kad bent tuzino meškų nesutikimėm. Paprastai iš ryto prausyklon eidami, vieną ar dvi prie atmatų dėžių užtikdavome. Dvi ar trys knarkdavo medžiuose. Pusryčius valgydami, pro duris ar pro langą dvi tris matydavome slankiojant aplink namukus. Vakare eidami prausyklon, vis nešdavomės lemputę, kad tamsoje ant meškos neužsoktumėm, nes takas į prausyklą ėjo pro atmatų dėžes, kur visados tai viena, tai kita šniukštinėdavo, o kartais dvi ar trys ant pastovų, kur dėžės (Tęsinys 2-me pusl.)

pritaistos, tupėdavo ir inspekciją darydavo.

Kartą besitaisant miegoti, kad sukliks baidiu balsu kažin kas po langais? Paskui ir pagalbos ėmė rėkti ir isteriškai verkė. H. išbėgo laukan ir rado apysenę poniją bebėgijant ir bekliaunant. Ji tuojau puolė prie jo ir su asaromis ėmė maldauti, kad parvestų ją namo.

— Kas atsitiko? — klausia H.
— Nagi, buvau prausykloje, — verkdamas aiškino moteris. — Tik išėjau pro duris ir — tiesiai į glėbį meškai! Kad išsigandau!

— Ar meška užgavo? —
— Ne, ji man nieko nepadarė, nes ir pati pabėgo.
— Išgąsdinai ją savo šauksmu, — H. ją nuramino ir pažadėjo parvesti ją namo.

— O kur tamstos namukas? —
— Kad aš nežinau. Bebėgdama paklydau.
— O koks namuko numeris? —
— Kad nežinau. Mes tik šiandien atvažiavome. Bet, saugok Dieve, rytoj namo važinosime. Nežinojau, kad tie baidūs žvėrys čia vaikiojasi. Būčiau nei kojos čia nekėlus!

H. bandė ginti mešką, kad jos nieko nepuolančios, kad ir ponios nepuolė ir negąsdino, bet netyčia kaktomūšais susitiko tamsioje. Ponija abėjodama kraipė galvą. Be abejo, pirmą kartą iš taip arti susipažinti meška, o dar naktį, yra nemažas išgąstis, ypač, kol dar nesi išsigydęs klaidingų prietarų apie meškų baisumą.

Kiek laiko pavykščioje, jie vis negalėjo ponios namuko rasti, nes jie visi venas į kitą labai panašūs. Pagaliau ponija nutarė, kad reikia eiti atgal į prausyklą. Iš ten ji jau atsizino kečią namo. Be abejo, dar ilgai nemiegojo, kol saviškiams visą baidųjį nuotyki su smulkmenomis išpasakojo.

Betgi kitą dieną, kaip buvo ketinusi, iš parko neisbėgo. Per naktį nusiramino, o gal kiek ir išdidi pasidarė. Pamanyk, koks nuotyki! Retas kas gali pasigirti su meška glėbiavėsi, kaip ji!

Visokių skundų išklausyti reikėdavo namuko valdytojui. Bet smagiausia buvo, kai skersai kelio nuo mūsų apsigyvenę kaimynai skundėsi negali miegoti ir paprasė kito namuko.

— Kas tamstos trukdo miegoti? —
— Nagi meška. Kiaurą naktį knarkia ir užmigti neleidžia, o užmigus prižadina.

— Tai geras ausis tamstos turite, kad miške mešką knarkiant girdite!

— Ne miške, bet mūsų palovy jį knarkia!

— Palovy? Kaip tai gali būti — palovy?

— Nagi po pamatais. Ir įsilenda begėdė tiesiai po mūsų lova ir valė knarkti taip balsiai, kad namukas kilnojasi! Norim kito namuko.

Kito namuko jie negavo, nes visi buvo užimti. Mes pasiūlėme mainytis, bet irgi niekas neišėjo: jie buvo su vaikais ir netilpo mūsų mažesniame namely.

— Kaip manai, jeigu padėčiau lašinių gabalą po mūsų namuko, ar meška po pamatais lįstų? — siūlė vyrui.

— Gal ir palįstų. Tik kažin, ar miegoti pasiliktu. Ano namuko pamatai aukštesni, nes labai įkalnėje pastatytas, tai ji geriau įlįsta.

— Aukšti, aukšti ir mūšiškieji. Įtilps.

— O jeigu taip balsiai knarkis, kad tikrai negalėsime užmigti?

— Tegu sau knarkia. Aš jau apsiimu visą naktį nemiegoti, kad tik galėčiau girdėti, kaip jį knarkia. Be to, gal niekados toks įvykis nebeprisikartos, kad meška palovy knarktu. Su malonumu vėlau minėsim ir visiemis girsimės, — viliojo H.

Bet H. mašo sumanymui vis dėlto nepritarė, ir lašinių nedėjome.

Todėl taip ir nesužinojome, kaip meškos knarkia. (B.d.)

DIENŲ SKEVELDROS

Britų Muziejuje kabančias barjefas Assurbhanipala vaizduoja kaip itin žiaurų valdovą, matyt, ir nukirstą ir pamedy pakartą priešą galva su pasimėgavimu bežiūrinti. Kultūros istorikai tačiau abejoja, ir iš tikro, negi žmogus, knygas pėris pamils, gali būti rūstus ir klastingas? Iš tėvo paveldėjo šalių ir žmonių iki valiai. Beliko mažieji — išdūti papildyti — kareiviai, liūti medžioklė (gali sakyti, to meto golfas!), mišlinga karalienė ir — literatūra (jo amžiaus knygos, dainiai, pasakotojai). Kiek legendos neša, dūsyk į maištaujančią Egiptą sukorė, turtų parvežė ir — vėl išsiuntinėjo po pasaulį (koks tada bebūvo žinomas) savo patikėtinius klasta ir meile naujų knygų ir rašytojų savo sostinė Ninivon sukviešti. Ilgainiui nuo vyno ir žalios mėsos ištino-ispurto, bet knygoms meilės nepamiršo. Iš žygių grįžęs, vėl klausėsi, ir pats šį tą kūrė. Mirė, ir midai nušlavė imperiją, arklides įrengė bibliotekoje. Vėliau arabai viską užarė, užsėjo. Jau 25 amžiai, ir vėl kas didu ir kilnu iš griuvėsių grįžta; ir ryškėja žmonių kultūros istorijoje pati didžioji, iš tikro karališkoji meilė kūrybai.

Vai, nelygu karalius karaliui. Rusas, nesgi Ivanas, ir žiaurusis, išvydęs knygą, lyg siuto ištiktas, būdavo, klykė ir apie kardą grabaliojosi. Br... (oliškosios) rusų tautos valdovus geriausiai tiktu apibūdinti vieno Dostojevskio veikėjo žodžiais: „Platus yra žmogus, perneš lyg platus, ak, aš jį susiaurinau...“ Ir carai kiek išmanydami siaurino. Draudė spaudą Lietuvoj, priveisė cenzorių kaip blakius, ir netgi savo rašytojus fiziškai mokojo. Užteks žvilgtelti į 19 a.

Puškinas? — „Išstremti į Kaukazą!“ (to meto sąlygomis, Vorkuta, Sibiras). Tegrižo, kai... pats kapituliavo prieš carą Nikolajų. „Sūnau, — susigraudeno budelis soste, — aš pats tavo raštus cenzūruoju!“

Lermontovas? — „Išstremti į Kaukazą!“

Herzenas? — „Sunaikinti!“; laimė, spėjo į Vakarų.

Gogolis? — duso kaip beprotnamys, ir pats išvažiavo į Vakarų.

Turgenevas? — pats save išstremė ing... laisvę, į Vakarų.

Dostojevskis? — „Mirio!“; bet pagailėtas, ir 5 metų katorgą Sibire.

Kai po bolševikinės revoliucijos viename Pavolgio kalėjime buvo pareikalauta leisti naudotis biblioteka, kalėjimo viršininkas Archimiej (gyvenime teismanas naganu ir... šaukštu operuoti) iš nusteblimo pakraipė galvą: „Jūs, ko niečnu, gramatni (raštingi)?“

Padavė popieriaus viską surašyti ir pasirašyti. „Ve, buržuajai, gėdžia skaityti...“ — tolygiai stebėjosi pats Dzieržinskis, kalinių prašymą bevardamas. Ir nusprendė: „Puse kamerų i-s-s-k-a-i-t-y-t-i!“

Archimiej, kaip ir dera Lenino auklėtinui, supylė 207 kalinių, kurie, ai man, biblioteką naudotis troško.

Rašto baimė, rašytojų baimė, jiems neapykanta ir smurtas prieš juos, deja, matyt po visą žmonijos istoriją, visur,

alei visur, kur tik įsimeta despotizmas, tironija ar diktatūra. Dingos, netgi Atėnai, valdovų pažiūroms ir laisvę sušvyravus, nuodijo skeptikus Sokratas...

Tremties pėdos išmėtytos po kontinentus jau nuo pat kultūros priešausrio. An, Odisejas, pradėdamas kovą už savo namų židinį, kovą prieš išbrovėlius, šaukė: „O jūs, šunes, jūs manė, kad aš jau iš Trojos nebgrįšiu?!“

Yra rimtų duomenų, kad Homero „Iliadė“ ir „Odiseja“ gimė tremty.

Ciceronas, atsidūręs tremty, rašė: „Gyvenome, buvome laimingi; kėnciame ne dėl mūsų dorinio skurdo, bet už mūsų dorybės.“

Iš mokyklos prisimenam jo garsųjį „Quousque tandem abutere...“

Anot Cicerono, „teisės vergais esame dėl to, kad galėtume naudotis laisve“, ir žuvo kovoj už teisę ir laisvę.

Satyrikai (ridendo verum dicere — besijuokiant tiesą sakyti!) Horatius ir Juvenalis gyvi išliko, nes šviesių valdovų gadynėj gyveno. Bet Ovidius — tremtinys, kažkur palei Juodąsias jūras. Ten ir mirė.

Dante — tremtinys. Petrarcha — tremtinys. Beje, Petrarcha — šitai ne vien soneto kūrėjas, ans ir tremtinų bei emigrantų patronas. Pats Francesco gimė tremty, jos karybė ir aistras paveldėjo, lyg... „nekilnojamąjį turtą“.

Roma jį parkvietė iš Prancūzijos, premijavo laurų vainiku (pirmas tai kartas — nuo 1300 metų! — kai į Kapitolių žengė poeta laureatus...) Tada atglušo ir Florencijos diškai, ir „grįžkite, poetai!“ — lyg iš gen. Michailovo „sniego operacijos“. Siuntė patį Boccaccio, idant pagundytu. Negrižo. Bet, kai šalta pagalvojė, bepig buvo negrižti, protesto vardan pasilikti Romoje.

Ir Roma, ir Florencija, ir Venecija juk tai jau „ein Volk“, nors dar ne „ein Reich“. Panašus privilegijuotas tremtinys yra Rytų Vokietijos rašytojas, atsidūręs Vakarų Vokietijoje, — dar sava žemė neišslydus iš po kojų.

„Ar nori žinoti mano ligą? — rašė sykį draugui. — Esu alkanas knygų. Knygos, knygos. Knygos įsikverbia į mūs gelmes, šnekasi su mumis, tariasi ir susibūliuoja, kaip niekas kitas.“

O pasidairykime Prancūzijoje — didžiojoje visų amžių tremtinių tėvynėje.

Chateaubriand — karalininkas, gelbstisi pabėgdamas į Londoną. Būt ans žuvis mūšiuos, bet granatos skeveldra įsirausė į rankraščius, kuriuos nešiojosi kario švarke. Sužeistas. Be pinigų. Be gimičių. Be... UNRRA'os. Duonos kąsniai užsidirbdavo pardavinėdamas kojines Londono gatvėse.

Tremtinys ir Hugo, tasai suvienytosios Europos vizionierius, laisvininkas visa savo esybe. Čia greta pastebėtina, kad Napoleonas III, prieš kurį maištavo Hugo, savo ruožtu mėgo vaidinti demokratą, liaudies tribūną. Būdavo, išvažiuoja į miestą ar laukus, (Tasa 3 puslapyje)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

- Paruošia paprastas ir sudėtingas (nuosavybių savininkų) mokesčių blankas.
- Paruošia algų lapus.
- Atlieka knygvedybą.
- Sutvarko užsilikusias knygas.

PRANAS SALEMONAVIČIUS

504 West 33rd Street (neroli Normal Avenue).

Susitarimui tel.: Victory 2-3486

Valandos: Kasdien nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro, taip pat šeštadieniais ir sekmadieniais. 20 METŲ PATYRIMAS; ŽEMOS KAINOS.

LICENSED SALESMAN — padeda pirkti ir parduoti Real Estate. Parūpina visokius draudimus — „insurance“.

Kaip GENERAL CONTRACTOR — taiso, remontuoja būtinų patalpų bei senus namus, stato naujus namus ir ofisus, perdirba krautuvų priekius, dengia stogus, tinkuoja ir atlieka visokius mūrinimo, medžio ir kanalizacijos — „plumbing“ darbus. Plytelės grindims, sienoms. Taisome elektrą.

PRAŠOMA TELEFONUOTI DĖL APSKAIČIAVIMŲ.

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR GAZOLINO STOTIS

Lyginimas, dažymas, taisomi ir reguliuojami (tune-up) motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. Alyva, baterijos ir padangos. Taip pat mano garaže perkamus dulstintuvus įdedu velniui.

Nelaimių pasitaiko. Leiskite mums pataisyti radiatorius. Ar reikia pagalbos?

Mes pataisome. (MUFFLERS INSTALLED FREE)

Ford 1941-53	\$8.25	Mercury 49-51	\$8.95
Chevrolet. All 1937-53	8.25	Oldsmobile 6, 41-50	8.20
Chevrolet 54-55	9.95	Plymouth 42-56	9.95
Chrysler 6, 42-52	9.91	Pontiac 37-54	8.95
Dodge 6, 42-56	9.95	Buick 37-52	12.00

IR TAIP PAT ČIA NEISVARDINTIEMS AUTOMOBILIAMS.

Išmetimo paipą įdedama velniui, jeigu perkama kartu su dulstintuvu.

DARBAS ATLIEKAMAS PATYRUSIŲ MECHANIKŲ.

Dirbtuvė atidaryta: nuo 8 val. ryto iki 9 val. vak. Sekmad. uždaryva.

M. ČESAS

1934 West 59th Street Tel.: GR 6-9136

Linksmų šv. Velykų švenčių linkime savo kostumeriams, draugams ir pažįstamiems

VILIJA LIQUORS

LIETUVIŠKA UŽEIGA

JANINA ir ANTANAS KIESYLIS, Sav.

3529 So. Halsted Street

Linksmų Velykų švenčių linkime visiems savo kostumeriams ir draugams

EAGLE RESTAURANT

EVA POVILAITIS

1743 So. Halsted Street

Tel.: CANal 6-8456

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ VISIEMS SAVO KOSTUMERIAMS

IR DRAUGAMS LINKI

MATAS ZIZAS

STATYBOS KONTRAKTORIUS

6929 So. California Ave. Walbrook 5-7744

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

TELEVIZIJOS, HI FI, PHONOGRAFAI

radios, gaminiai pečiai, skalbiomos mašinos, šaldytuvai, air conditioners, rašomos mašinėlės — pirkite už pigesnes kainas kaip kitur.

Mažos radios, vertės \$20, už \$10.00
Mažos TV, vertės \$150, už \$68.50
21 colio TV, vertės \$190, už \$88.50

Rašomos mašinėlės, vertės \$99, \$58.50
Skalbiomos maš., vertės \$138, \$77.50
7 pd. šaldytuvai, vertės \$200, \$128.50
Gaminiai pečiai, pilnos miero, vertės \$168, už \$98.50
3 greičių fonografai, vertės \$25, už \$14.50
Automatiškai rekordus mainantėji fonografai, HI FI, vertės \$77, už \$38.50
Patys geriausi HI FI, fonografai, vertės \$175, už \$98.50

LENGVAIS IŠMOKĖJIMAIS.

Dykai 2 angliški rekordai, kas atsisėdė šį apgarsinimą.

JOS. F. BUDRIK FURNITURE

3241 So. Halsted Street Tel.: CALumet 5-7237

Krautuvė atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais iki 9:30. Sekmadieniais 10—5.

Budriko radio programa iš WHFC, 1450 kil., stoties ketvirtadienio vakarais nuo 6 iki 6:30. Dalyvauja geriausi dainininkai, Brazil, Motekaitienė.

PETRO SIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslo laukęs žmogus, Bostono sielagionas, atsiuntė Petru Sirvokui laiška, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebuklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Sirvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebuklų ir su juo nutikusių įvairiausių nuotykių, negu bet kurios pamos knygoje galėtų būti suminėta. Svaisto knyga apie Petro Sirvoko stebuklus ir nuotykius bus pakuota, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

Siunčiame dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitus kraštus: maistą, vaistus, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

AMERLIT SUPPLIES CO.

2221 W. CERMAK ROAD

CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedejas.

F&M RADIO & TELEVISION SERVICE

Authorized

DELCO & MOTOROLA DEALER

Car radio repaired while you wait.

3159 S. Wallace St. CALumet 5-9833

A. TVERAS

Laikrodžiai ir Brangenybės

Pardavimas ir Taisymas

2646 WEST 69th STREET

Tel.: REpublic 7-1941

PERKRAUSTYMAI

MOVING

Leidimai — Pilna apdrauda

ZEMA KAINA

R. ŠERENAS

2047 W. 67th Pl. WALbrook 5-6063

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti

tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knyga LIETUVA

BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

SOPHIE BARCUS

RADIO VALANDA

Iš Stoties W. G. E. S.

1390 kilocycles

Kas dieną: pirmadienį iki šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 ryte, ir

kac pirmadienį nuo 7 iki 8 vakaro.

Sekmadienį — radio stoties WOPA,

1490 kil. ir FM 102.3 MC. 8:30 iki 9:30 ryte.

Tel.: HEmlock 4-2413

7159 S. MAPLEWOOD AVE.

Chicago 29, Illinois

Linksmų Velykų švenčių linkime visiems savo kostumeriams ir draugams

SUKYS - DOODY - ANTONISEN INC.

REAL ESTATE—INSURANCE

3252 So. Halsted St. CALumet 5-2520

LINKSMŲ VELYKŲ ŠVENČIŲ Savo Klientams ir Visiems Draugams Linki

MARINELLO BEAUTY SHOP

VISŲ RŪŠIŲ GROŽIO KULTŪRA

MRS. JOSEPHINE CHIPAS, Savininkė

Pirmadieniais, trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta.

Kitiomis dienomis nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro.

Sekadieniais nuo 9 ryto iki 6 val. vakaro.

3600 SO. EMERALD AVE. Tel.: LAFayette 3-9741

(įėjimas iš 36-tos gatvės)

Linksmų šv. Velykų švenčių linkime visiems savo klientams ir draugams

BRONĖ IR ALEKSAS URBONAI

MAISTO KRAUTUVĖ

2500 West 69th St. PROspect 6-2229

Linksmų Velykų švenčių linkime visiems savo klientams ir draugams

VIKTORAS KOŽICA

Gazolino stotis ir automobilių taisymo dirbtuvė

SHELL BENZINAS

Kampas 58-tos ir So. Western Ave.

Tel.: PROspect 8-9533

liepia sustabdyt karietą, išlipa ir, pakišdamas savo amžinai prakaituotą ranką, kalbina praecivius. Vėl lipa karieton ir važiuoja, didžiudamasis su tauta pabendraves. Bet policijos prefekto (andai garsiojo Maupas) atsiminimuos juodu baltame pastebėta, kad ciesa-riui, deja, nei syki nepavyko paspausti kieno kito ranką, kaip tik specialiai perrengtų policijos agentų.

Žvilgtelkim į Vokietiją. Didžiausias ir paskutinis vokiečių romantikas Heine mirė Paryžiu.

Karolis Marksas savo tremtį pradėjo eidamas 25 amžiaus metus. Kapitalą kūrė Londone. D. Britanija emigrantų nevengia. Bet ir pati kai ką pasaulin išvaro. Kas nežino Didžiosios Prancūzų revoliucijos sūnus ir auklėtinio anglose, būtent — poeto Shelley. Ans šaukė už tūklybos laisvę katalikams, už nepriklausomybę airiams, už socialinį teisingumą visiems valstybės gyventojams, ir turėjo bėgti iš D. Britanijos.

Galim liautis po pasaulį vandravoje, ir sustokim tad savo rūtų darželyje. Kone 500 metų tremties tradicijos. Manding, rašytojų tremtinių eiseną pradeda Abraomas Kulvietis. Greta žengia džiukelis Rapalionis. Tai 16 a. pradžia. Tikybinė trintis, neapykanta ir ginčai. Palieka mieląjį Vilnių ir profesoriauja Karaliaučiaus universitete. Kulvietis Erazmo Roterdamiečio mokiny. Bet ne pėsčias ir Rapalionis. Iš Vakarų pargrįžo antikines kalbas pramokęs. Mokėjo ir lenkiškai. Sakot, o vokiečių? Ne, nemokėjo, bet ir nereikėjo, nes tuo metu Karaliaučiuja galima buvo gyventi dirbt visai vokiškai nesuprantant.

Ir Mažvydas, kurs pirmąją lietuvišką knygą, jo paties žodžiais, išbruko, t.y. išspausdino! Laiške kunigaikščiui Albrechtui guodėsi, kad esąs nukentėjęs ir todėl "ne gimtuos namuos".

Be tremties neapsėjo ir mūsų literatūros pradininkai katalikai. Konstantinas Širvydas (17 a. pradžioj) lenkų jėzuitų vadovybės buvo į vieną ištremtas. Džiova "pagelbėjo" sugrįžti ir amžinojo atilsio Vilniuje atgulti. Vilniuje, kur diena dienos sakydavo pamokslus švento Jono bažnyčioj miescionims, o šv. Nikodemio bažnyčioj (ten už Aušros Vartų), jo paties žodžiais, "varguoliams kiemionims".

Ak, idomu pridurti, kad širvydo "Punktų sakymų" tiražas nepasiekė 200 egz., vadinasi, konkurencijos Mažvydui nepadarė ("Catechismusa" išspausdinta taipgi 200, o gal geriausiai atveju 300 egz.).

Strazdelis? Vargė vargužė, tai amžinas tremtinys, parapijų prieš savo norą kaitaliojimo rekordininkas, ak, "įsi-smaginimo jėga" net vyskupijas kaitaliojo, pagaliau lenkiškosios Vilniaus kapitulos buvo, kaip sprendime ir parašyta, neribotam laikui į Pažaislio vienuolyną ištremtas. Po metų pavyko jam pabėgti, bent laisvėje nors ir skurde tarp brolių beduonių numirti. Skurde? Na, kaip kitaip tarti? Juk į vienuolyną beiš-tremiant, kai surašė jo visą turtą, rado 26 rublių vertės. Ak, idomi skurdo ir valios aritmetika: turto turėjo už 26 rublius, o stengėsi savo kūrybą spausdinti, ir, kaip pats kapitulos cenzūrai rašė, du kartus bevažinėdamas neteko 25 rublių vertės arkliai ir, be to, turėjo kitų (80 sidabro rublių) išlaidų. Tai vis iš meilės gimtajam raštui, nes, kaip rašė konsistorijai rašoma "nuo darbų likusį laiką paskiria literatūrai. Ji parodo pasaulio laikinumą ir tiesos kelią, ji pasaldina kartybes, kurių patiriu šioje ašarų pakalnėje, ji sustiprina mano viltį sulaukti atpildo už tas nuoskaudas ir sielvartus, kuriuos tenka iškęsti man, 70 metų seniui". "Literatūra išmokė", — rašė, — "mylėti artimą, apšviesti tamsybėse paskendusius".

Strazdelis reikalavo naujų lietuvių kalbos cenzorių, rei-

kalavo grąžinti jo sulaukytus veikalus, reikalavo atlyginti už jo veikalus sužalojimą. Drąsa ne savo epochai, balsas tyruos šaukiantis.

Va Kiprijonas Nezabitauskis-Zabitis. Po 1831 m. sukilimo į Argentiną. Iš ten Prancūzijos. Kunigas susižavi utopiniu socializmu, gilinasi į krikščionišką socializmą, ruošiasi kurti. Senyvas. Ligotas. Be darbo, nes ir paskutinė to meto "šeštadieninė" (emigrantų vaikų mokykla užsudarė. Baigė duona. Nusizudė. Jo "Eiliavimas liežuvyje lietuviškai žemaitiškame" pasirodė po 100 metų, kai rankraštis buvo rastas lenkų knygyne Paryžiu.

1863 m. sukilimas užkėlė lietuvinis ir tremtį į Sibirą ir tremtį į užsienius. Čia Mikalojus Akelaitis — pirmojo lietuvių kalba konkurso sumanytojas. Čia Jokūbas Daukša. Čia kun. Kairys. Jesevičius-Zemaitis. Čia "Aušros" pradininkas, "Op! op! Nemunėli" autorius, Garibaldžio kovų už Italijos laisvę dalyvis Andrius Vištilius.

Dingos, ne mes pirmieji, ne mes, rasit, paskutiniai. Sunki dalia tautos, kuriai pirmtakai parinko erdvę gyventi antu Rytų ir Vakarų vieškelio. Norėjęs žodį kitą tarti dėl šių dienų tremties kūrybos lietuviškųjų sąlygų ypačiai, bet čia pat lyg išpėjimas atsime-nas paprastas ir senas anekdotas:

— Įeina į barą vyriškis ir moteriškoji.

— Prašau juodo alaus.

— Mielasis, ar tai derinasi su šviesia eilute?

Taigi, premijų įteikimo dieną, literatūriškai šventą dieną, atidėkime kas juoda ir tamsu kitai dienai pamėsinėti. Čia teištenka mums paties principo:

— tremtis — šitai ne ekspatriacija.

Rašytojas tremtinys gali deklaruoti:

Mano burės viesulų sumaišytos, inkaras neatlaikęs, bet aš dėl to nepaliksiu nei laivo, nei jūrų. Negando valanda mane priverčia susimastyti. Aš terandu vieną klausimą: — ar turim pakankamai valios gyventi pilna to žodžio prasme? Turim, vadinasi, ir ryžtamės. Kai ryžtamės, savime pasveriam dienų skausmą ir dienų auką, ir matom gyvenimo prasmę. Mes laimime savo laisvąją kūrybą!

Tremty Ovidius sukūrė "Laiškus iš Ponto" ir nepamiršamas elegijas. Mickevičius "Poną Tada". Gogolis "Mirusias sielas". Mannas "Daktarą Faustusą" ir t.t. ir t.t.

1882 m. Londone ir Jenoje pasirodė anglo filantropo H. Lansdell išpūdžiai iš carinės Rusijos, iš Sibiro. Ans niūrios salos sūnus gėrėjosi Sibiro gamta. Tai jo teisė. Bet jis, gamtą matydamas, nematė tų pavergto žmogaus; maža to, jis pasišlykštėjo, kaip pats rašė, "kažkokiu Teodoru Dostojevskiu". Kodėl? ogi, kam ans, girdi, savo užrašuos iš katorgos carizmą šmeižias.

Bet "žmonės pamirš..." — tikėjosi procarinis anglas. Tikrai žmonės pamiršo carą ir jį paliaupsinusi filantropą anglą, bet nieku gyvu "kažkokį Teodorą Dostojevskį".

Savo palaidas pastabas noriu baigti Leono Sapiegos žodžiais iš pratarmės į Lietuvos statutą:

"Prottingi žmonės visais laikais yra pastebėję, kad kiekvienos valstybės doram žmogui nėra nieko brangesnio už

Anglų Kalbos Pamokos K. GINEITIS 6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29 Telefonas: HEmlock 4-8037

(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.). Duoda prieš karą baiges Čikagos universitetą. 1 dol. 25 ct. val. — privačios

VERTIMAI - PILIETYBĖ - LAIŠKAI 3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, APRIL 5, 1958

laisvę, o nelaisvę jis taip bian-risi, kad nuo jos ginasi ne tik savo turtais, bet ir aukodamas gyvybę. Dėl to dori žmonės, stodami prieš belkokį priešą, nesigaili nei savo turto, nei gyvybės, kad tik nepakliūtų į žiaurios priešų jungą ir, ne-ke laisvės, nebūtų priversti p- gal pavergėjo valia ir nora kaip vergai gyventi".

Dar užsklandai:

Yra toks gana senas pasakys: Amerikiečiai viską europiečiams atleiddžia, bet vieno tai negali atleisti, būtent — kodėl europiečiai pirmieji atrado Ameriką!

Neseniai vienas prancūzas žurnalistas, aplankęs JAV ir susitikęs su pažįstamais tremtiniais rašytojais, sukūrė tokį kalambūrą: "Pati (Amerika) neprodukuoja, tai iš kitur importuoja..." (suprask: neturėdama pagrindo tremčiai susikurti, leidžia kitu šalių tremtiniais imigruoti). Kalambūrą kitas žurnalistas šitaip papildė: "...ir importuota prekė puikiai prosperuoja".

Kai Poincare buvo išrinktas Prancūzijos prezidentu, jo pirmtakas, perleisdamas pareigas, tarė: "Taryba visai gera. Bet iš anksto reikia įsi-sąmonint, kad nėra jokių šansų avansuoti".

Taip ir tremtinys rašytojas yra "be šansų avansuoti", at-seit — keičiasi sąlygos, bet ne pareigos. J. Cicėnas

Linksmų Velykų Švenčių

linkime mūsų visiems kostumeriams ir draugams

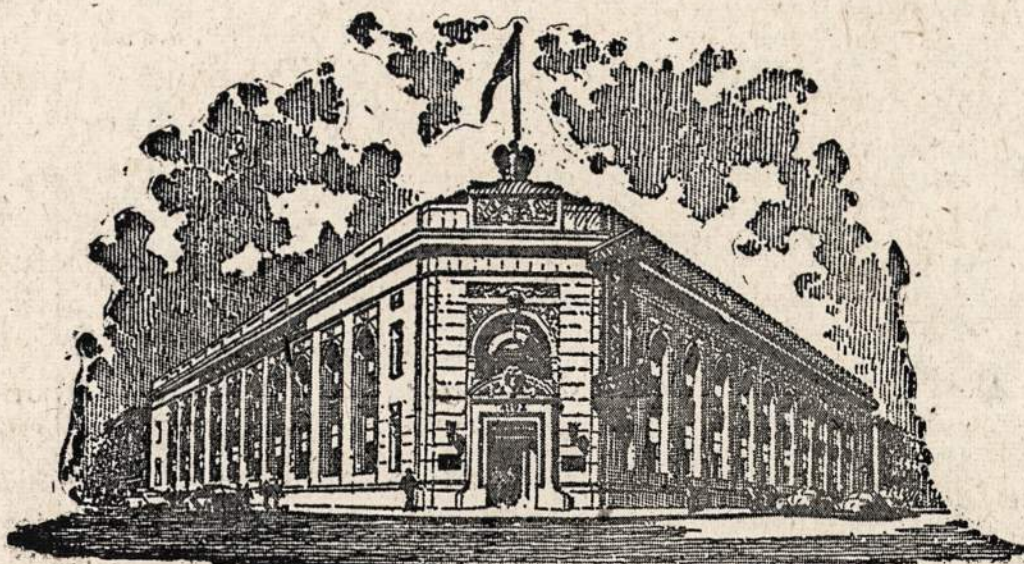
STANLEY LITWIAS, PRESIDENT

Carr-Moody Lumber Co.

3039 SO. HALSTED STREET

TEL. Victory 2-1272

LINKSMŲ VELYKŲ LINKIME VISIEMS LIETUVIAMS

STANDARD FEDERAL SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

DIRECTORS:

JUSTIN MACKIEWICH, SR.
JUSTIN MACKIEWICH, JR.
ELMER MACKIEWICH
HELEN KUCHINSKAS
BRUNO SHUKIS

LEO GINIOTIS
MATTHEW ZIZAS
JOSEPH PADZIUNAS
DAN KURAITIS

OFFICERS:

JUSTIN MACKIEWICH, SR.	President
HELEN KUCHINSKAS	Secretary, Treasurer
JUSTIN MACKIEWICH, JR.	Vice-President and Manager
PETER SLOGER	Vice-President
EDWARD KRYSTON	Vice-President
DOMINIC CHIAPETTA	Vice-President
JOHN C. LEWE	Ass't. Vice-President
LUCY RAILA	Assistant Secretary
ANN SIRATOVICH	Manager Insurance Department
ESTELLE STANKUS	Cashier
LOUIS VAITKUS	Cashier

4192 ARCHER AVENUE

TEL. VIRGINIA 7-1141

by buying
NOW
you can...

SAVE \$45

SPEED QUEEN

GREATEST OF ALL WRINGER WASHERS

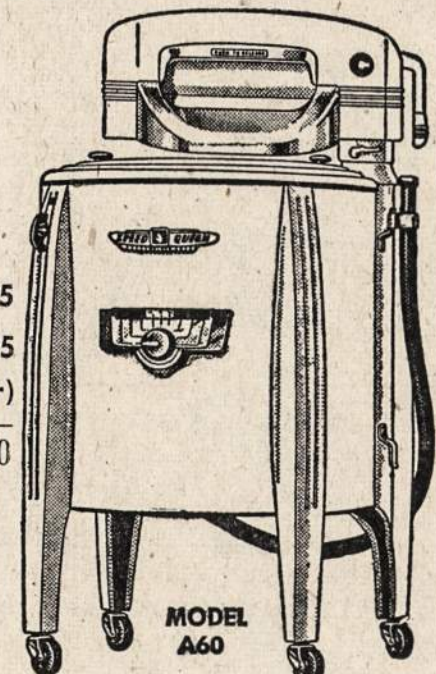
To keep factory workers on the job during this "off-season"—Speed Queen has made it possible for us to offer you this big saving without sacrificing one speck of quality!

Reg. 1958 price \$164⁹⁵
Special sale price 119⁹⁵
(incl. your old washer)

You Save 45⁰⁰

Just look at these great quality features:

- Double Wall Construction
- Maximum Guarantee
- Trouble-Free Mechanism
- Tangle-Proof Agitator
- Bowl-Shaped Tub
- Super-Duty Aluminum Wringer
- Speed Queen "Time Teller"

BUY NOW
AND SAVE

PRITIKIN FURNITURE CO.

1000 W. Roosevelt Rd. MOnroe 6-1075

MES NESAME PATENKINTI IKI JŪS NESATE PATENKINTI

Mes dėkojame savo klientams už rėmimą mūsų firmos ir
jų patogumui mes skelbiame sekancius pagerinimus:

1. Mūsų istaiga Newark bus atidara ir sekdam, nuo 9 iki 4 val.
2. Mes TIKRAI išsiunčiame siuntinius laike 4-5 dienu.
3. Oro pašto siuntiniai, jeigu jie pristatomi iki 12 valandos, išsiunčiami tą pačią dieną.
4. Mes padidinome prekių pasirinkimą mūsų maisto ir medžiagų skyriuje.
5. Mūsų maisto, aukėklų ir vaistų nauji standartiniai siuntiniai yra sudaryti ilga patirtimi remiantis mūsų klientų poreikavimais. Ateikite i:

Package Express & Travel Agency, Inc.

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.
Tel.: INGersol 7-6465, INGersol 7-7272

Atidaryta kasdien ir sekmadieniais nuo 9 iki 6 valandos,
o šeštadieniais nuo 9 iki 4 valandos.

312 Market St. Newark, N. J. Tel.: Mitchell 2-2452

(Licensed by USSR)

MŪSŲ SKYRIAI:

78 Second Avenue
NEW YORK 3, N. Y.
ORegon 4-1540

11601 Jos Campau Ave. 121 S. Vermont St.
DETROIT 12, MICH. LOS ANGELES, CAL.
TOWnsend 8-0298 DUNkirk 5-6550

832 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.
WAlnut 3-1747

651 Albany Avenue
HARTFORD, CONN.
CHapel 7-5164

3741 W. 26th Street
CHICAGO 23, ILL.
Crawford 7-2126

Jums maloniai patarnaus mūsų tarnautojai ir su jums
kalbės jūsų gimtąja kalba.

NELAUKITE -

RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius,
ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis
parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus,
neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5208

Generaliai Agentai Šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

PADEKIME ARTIMIESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE

Artinasi Velykos, o mūsų artimieji neišdrįsta prašyti vaistų, aprangos, o ypač maisto, todėl susirūpinkime ir paskubėkime suteikti jiems
vėlykinių džiaugsmą, pasiūsdami tikrai vertingus siuntinius per mūsų
visiems žinomą lietuvišką istaigą, kuri siunčia aukščiausios rūšies prekes
iš Europos valstybių už žemiausias kainas; maisto iki 44 svarų,
angliškų medžiagų iki 22 svarų. Mūsų siuntiniai pilnai apmokėti. Aukš-
tesnios kainos, pažymėtos raide S - Sibiriui.

No. 32 — \$55.65 — S — \$58.00

- 11 sv. rūkyto kumpio
- 5 svarai cukraus
- 5 sv. kvietinių miltų
- 2 svarai kakavos
- 2 svarai bekonos
- 2 svarai dešros
- 1 sv. 13 oz. sviesto
- 1 sv. 13 oz. margarino
- 1 sv. pieno miltų
- 1 sv. kiaušinių miltų
- 1 svaras šokolado
- 1 svaras kavos
- 1 svaras medaus
- 15 oz. razinų
- 8 oz. kepimui pulv.

No. 33 — \$30.50 — S — \$32.85

- 20 sv. kvietinių miltų
- 18 sv. kiaušinių miltų
- 1 sv. kiaušinių miltų

Siųsdami užsakymus raštu, rašykite aiškiai adresus ir pridėkite čekį.
Darbo valandos, išskiriant šventadienius, 9-6 val.

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 West 26th St., Chicago 23, Ill., USA. Tel.: Crawford 7-2126

SKYRIAI:

3305 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill., USA Tel.: LAfayette 3-2021
6908 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.

UNIVERSAL PARCELS SERVICE CO.,
1267 W. Fulton St., Grand Rapids 4, Mich.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

su iš anksto apmokėtu maitu ir 100% garantuoti

NAUJI DAIKTAI, MEDŽIAGOS,
ODA, VAISTAI, MAISTO PRODUKTAI

Geriausioji rekomendacija mums, tai
daugelis tūkstančių klientų visame
Jungt. Amerikos Valstybių krašte

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 So. State Street, Chicago 4, Ill.

Ar esate matę mūsų puikų medžiagų (vilno-
nių, sintetinių, medvilninių), odų, skepetaičių,
kojinių, etc., pasirinkimą?

Mūsų firma
turi savo
atskira
sutartį su
Inturistu
Maskvoje
nuo
1947 m.

Nemokamai vieta mūsų
klientų automobiliams
pastatyti.
Telefonas:
WAbash 2-9354
Reikalaukite naujų
katalogų.

Mes išsiun-
čiame Jūsų
siuntinius
tiesiai iš
Chicago ir
pristatome
kiek tik ga-
lima greičiau.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 5, 1958

Audroms beblaškant

J. Cicėno "Vilnius tarp audrų" knygos parašėte

(Tęsinys)

Kai pagaliau jau paaiškėjo, kad savosios mok. seminarijos nepavyks atsteigti, o lenkai, menamai dėl mokytojų cenų stokos, vis nesiliovė uždarinę lietuvių pradžines mokyklas, tai mūsų žymesnieji visuomenininkai pradėjo, skatinti Vytauto Didžiojo ir švenčionių liet. gimn. mokinius stoti į lenkų mokytojų seminarijas, o abiturientus į pedagoginius institutus. Tokių būdu po 1930 m. daugiau lietuvių randa lenkų mokytojų seminarijose ir pedagoginiuose institutuose. Žinoma, įstojimo egzaminai būdavo kieti, bet visgi pavykdavo kai kuriems įlikti į mokytojų rengimo mokyklas. Atrodo, kad jau 1934 m. ir čia lietuviams buvo pradedama visai uždaryti duris. Štai 1934 metų vasarą švenčionių Liet. gimnazijos buvę auklėtiniai E.D., D.M., V.M. ir kiti, eksterno teisėmis išlaikė gimn. baigimo valstybinius egzaminus V. D. gimnazijoje, mėgino įstoti į švenčionių lenkų mokytojų seminariją. Seminarijos direktorius Wozniak atmetė jų prašymus ir nesutiko priimti nors į IV kursą. (Lenkų mok. seminarijos tuo laiku buvo V kursų. Iki IV kurso buvo bendras lavinimas, o jau ketvirtame prasidėdavo pedagoginiai bei metodiniai dalykai.)

8) Kryžiai

Labai paradoksiškai atrodo, kad buvusios katalikiškosios Lenkijos valdžios įvairūs pareigūnai trukdė lietuviams statyti kryžius. Bet tai buvo skaudi Vilniaus krašto lietuvių gyvenimo tikrovė.

Vytauto Didžiojo metais Vilniaus krašto lietuvių subruzdavo paminėti tuos metus katalikiškųjų kryžių statymu, su atitinkamais įrašais. Kurį kaimų gyventojai suskubo ankščiau pastatyti kryžius, tai tie ir paliko stovėti, nors juose ir buvo įrašai "Vytauto Didžiojo Metais", o vėliau statant juos lietuvių pradėjo įvairiai persekioti lenkų valdžia. O kai kur pradėjo kibiti net ir prie religinių įrašų lietuvių kalba, pvz. Karališkių (Guntaunykų) kaime, Tverėčiaus vls. jaunimas pastatė kuklų medinį, gana aukštą katalikišką kryžių su vieninteliu lietuvišku įrašu: "Jėzau, pasigailėk mūsų!" Po kiek laiko policija pradėjo kamantinėti kai kuriuos jaunuolius, kodėl esąs lietuviškas, bet ne lenkiškas įrašas; kodėl pasirinktas šis, o ne kitas įrašas ir t.t. Jaunuoliai kaip sugebėjo, taip ir aiškinosi. Mat, lenkų pareigūnai suprato ir paslėptą lietuviškąją mintį, būtent "Jėzau pasigailėk mūsų, lenkų priespaudoje gyvenančių!" Bet kai tiesiogiai šioji mintis nebuvo išreikšta, tai policija neturėjo įrodymo, todėl negalėjo prikišti ir ką nors nubausti.

Tverėčiaus vls., Galalaukių ir Navikų kaimų galalaukėje yra senos kapinės, kuriose buvo laidojami šių kaimų bei Kukučių km. gyventojai. Šių kaimų gyventojai Vytauto D. metais nutarė šiose kapinėse pastatyti didelį betoninį kryžių-paminklą. Šios minties iniciatoriai buvo bene mok. a.a. Melanija Pundytė, iš kaimo, ir kiti.

myninio Pivorų kaimo. Buvo išrinkta kryžiaus statymo komisija, į kurią įėjo: Kazimieras Čepulis, Albertas Umbrasas, Augustinas Papšys ir kiti.

Sudarė projektą statyti gelžbetoninį kryžių, virš 1 kv. mtr. apimties, atitinkamai plonint, ir kelių metrų aukščio (beždžionų 9), su atitinkamu religiniu įrašu, o vietoj statymo datos įrašas "Vytauto Didžiojo Metais".

Statybininkai broliai Stasys ir Leonas Mikalojaunai, iš Galalaukių km., ėmėsi vykdyti jiems pavestą darbą. Padėjo stiprų pamatą ir pradėjo kopti į viršų! Jau padarė per 2 mtr. apatinės kryžiaus dalies. Vieną dieną atvyko policija ir pareikalavo parodyti statomojo kryžiaus projektą. Susipažinę su projektu, uždraudė kryžių statyti ir pareikalavo sugriauti pradėtą darbą. Komisijos nariai jiems pareiškė, jog jei policija, grasindama teismu, neleidžia kryžiaus statyti, tai darbą sulaukysią, bet pastatytosios dalies negrąžins, o jei ji norinti, tai pati gali išgrauti. Taip ir pasiliko nebaigtas statyti kryžius, bet ir neišgrautas. Nebaigtas darbas dar ir šandien stovi, liudydamas praeivius, kad katalikiškosios lenkų valdžios pareigūnai neleidžia lietuviams katalikiškus kryžius net kapinėse statyti!

9) Nežinomojo Lietuvos kareivio kapo išniekinimas

Želigowski'ui Vilnių pagrobęs, lietuvių kariams besitraukiant iš švenčionių miestelio, "Kaznačėiskaja" (vėliau J. Pilsudskio) gatvėje žuvo vienas lietuvis karys, kuris buvo palaidotas švenčionių katalikiškose kapinėse.

1932 m. švenčionių Lietuvių Gimnazijos "Vytauto Didžiojo" draugovės skautai nutarė atnaujinti Nežinomojo Lietuvos kareivio kapą.

Kapinių sargo nurodymu buvo surastas spėjamas to nežinomojo Lietuvos kareivio kapas. Vėlinėms artėjant, skautai atitinkamai sutvarkė bei papuošė tą kapą. Vėlinių vakare ne tik skautai, bet ir didelė lietuvių minia atitinkamai pagerbė nežinomąjį Lietuvos karį, kritusį kovose dėl Lietuvos laisvės.

Po to visuomenėje (bene Lietuvių Mokytojų Sąjungoj!) kilo mintis pastatyti granito paminklą ant to nežinomojo Lietuvos kareivio kapo. Šios mokytojų s-gos nariai ne tik patys aukėjo, bet ir visuomenėje rinko aukas šiam paminklui pastatyti. Projektą paruošė berods mok. Vl. S. Kryžiaus skersinis simbolizavo į medžio liemenį įstrigusią kuklą. Į paminklą buvo įrašyta žuvimo vieta bei data ir "Nežinomajam Lietuvos kareiviui švenčionių lietuvių visuomenė". Paminklo pagaminimo bei pastatymo darbai rūpin-tis buvo pavesta mok. Vl. M. Ir štai 1934 m. pavasarį, berods gegužės mėn. antrojo pusės, buvo išbetonuotas antkapis, padarytas pamatas ir pastatytas paminklas! Rytąjaus dieną (po pastatymo) mergaitės nuėjo pasodinti gėlių. Atėjusios surado sudaužytą antkapį ir kažin kur išvežtą

paminklą! Tuojuo buvo pranešta vietos policijai, kuri "pasižadėjo" surasti piktadarį ir atiduoti į teismą. Bet deja! Policija "nesurado"! Niekas lietuvių neabejojo, kad tai buvo lenkų policijos, ar su jos žinia atliktas niekšingas darbas! Šis įvykis sukėlė didžiulį pasipiktinimą lietuvių visuomenėje.

Ilgesnį laiką patys lietuviai slapčiomis ieškojo šio pavogto paminklo, bet nepavyko surasti pėdsakų, kur jis buvo išgabentas. Iš kapinių vedas pėdsakas dingio ant akmenimis grįsto kelio. Šio kryžiaus ieškojime ypatingai daug laiko pašventė mok. a.a. Vladas Jurkuvėnas (1937 m. lenkų sušaudytas), tuomet dar būdamas švenčionių lenkų mokytojų seminarijos mokinys. Jis buvo nufotografavęs tą lenkų išniekintąjį nežinomojo Lietuvos kareivio kapą.

10) Vietovardžių bei pavardžių lenkinimas

Visus lietuviškus vietovardžius, kaip įmanydami, lenkų administracijos pareigūnai lenkino, pvz. Adutiškis — Hoduciszki, Tverėčius — Twercecz, Gervėčios — Gerwiaty; Piemenys — Pastuszki; Galalaukiai — Konecpole, Galalčiai — Golutylec (lenkų kalba šis sudėtinis žodis reiškia: nuogužpakalis!).

Ne tik vietovardžius, bet ir lietuviškas pavardes lenkino, ar nukirsdami lietuviškąsias galūnes, ar pridėdami lenkiškas priesagas, arba visai iškraipydami, pvz. Dundulis — Dundul, Sėliukas — Sieluk; Petropolis — Pietraniec, Galalitis — Golutylec, Baužys — Bowszys ir t.t.

Masinis lietuviškųjų pavardžių prievartinis lenkinimas prasidėjo 1937 metų rugenį. Daugelio valsčių viršaičiai, remdamiesi apskr. viršininkų įsakymais, senūnams įsakė surinkti vyrų asmens pasus ir (Tęsinys 5-me pusl.)

LINKSMŲ VELYKŲ ŠVENČIŲ
LINKI VISIEMS LIETUVIAMS

ATLAS FUEL CO.

4913-19 So. Paulina Street
Tel.: FROspect 6-7960

COAL - COKE - FUEL OIL
STOKER COALS

Linksmų Pavasario Švenčių Velykų
Linkime Visiems Mūsų Draugams
ir Pažįstamiems

John F. Eudeikis

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS
— DVI MODERNIŠKOS KOPLYČIOS —

4605-07 South Hermitage Ave.
Telephone: YARds 7-1741—7-1742

4330-34 South California Ave.
Telephone: LAfayette 3-0440

AMBULANCE DIENĄ IR NAKTĮ

Linksmų Pavasario Švenčių — Velykų
Linki Visiems Chicagos Lietuviams
CHICAGOS LIETUVIŲ LAIDOTUVIŲ
DIREKTORIŲ ASOCIACIJA

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 Lituania Avenue Phone YARds 7-3401

ZIGMUND (ZUDYK) ZUDYCKI

1646 West 46th Street Phone YARds 7-0781

ALFRED VANCE

1424 S. 50th Ave., Cicero. Phones: OL 2-5245—TO 3-9687

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 WEST 69th STREET REpublic 7-1213
2314 WEST 23rd PLACE VIRginia 7-6672

PETRAS P. GURSKIS

659 West 18th Street Tel.: Seeley 3-5711

PETRAS BIELIŪNAS

4348 So. California Ave. Phone LAfayette 3-3572

G. F. RUDMINAS

3319 So. Lituania Ave. Tel. YARds 7-1138-1139

P. J. RIDIKAS

3354 So. Halsted St. Phone YARds 7-1911

L. BUKAUSKAS

10821 So. Michigan Ave. Phone COmmodore 4-2228

VASAITIS - BUTKUS

1446 So. 50th Ave., Cicero, Ill. Phone: OLympic 2-1003

PATARNAUJAME DIENĄ IR NAKTĮ
Turime koplyčias visose miesto dalyse.

Linksmų Velykų švenčių linkime visiems savo
kostumeriams, draugams ir pažįstamiems

PRECIN PHOTO STUDIO, INC.

Edward Ulis

4068 Archer Ave. Tel.: VIRginia 7-2481

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

URBA, GĖLININKAS

4180 Archer Avenue
Tel.: LA 3-5800 arba LA 3-5870

Juozas ir sūnus Naujokaičiai

su šeimomis linki visiems savo draugams,
buvusiems ir busimiems klientams

LINKSMŲ VELYKŲ ŠVENČIŲ

Baldų ir pianinų perkraustymas

2022 West 69th Street Chicago 36, Ill.
Tel.: WALbrook 5-9209

Linksmų Pavasario švenčių - Velykų
linki visiems savo kostumeriams,
draugams ir pažįstamiems

ZOLP'S MILLWORK

LIETUVIŲ ISTAIGA
SYLVESTRAS ir MARIE ZOLP, Sav.

3554 South Halsted Street
Tel.: YArds 7-2576

Linksmų pavasario švenčių Velykų linkiu
visiems savo kostumeriams ir draugams

WESTWOOD LIQUOR STORE

RINKTINIAI VYNAI, LIKERIAI IR ALUS.
ALEX SIMKUNAS, Savininkas (Joniskietis)

2441 West 69th Street PROspect 6-5951

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ
LINKIME VISIEMS SAVO
DRAUGAMS IR PAŽĪSTAMIEMS

Mr. and Mrs. Stanley P. Mažeika
IR

Mr. and Mrs. John G. Evans
(EVANAUSKAS)

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

(Atkelta iš 4-to psl.)

karines knygetes. Po poros
savačių gražino savininkams
dokumentus, raudonu rašalu
įstaisytus, jau su lenkiškai
skambančiomis pavardėmis!

Mok. A.D. norėdamas ap-
ginti savo lietuviškąją pavar-
dę, o tuo pačiu surasti būdus,
kaip galėtų ir kiti tautiečiai
atkovoti savo lietuviškąsias
pavardes, atsisakė priimti do-
kumentus su sulenkinta pa-
varde. Apskr. v-kas jį nubau-
dė 500 zl. arba 6 mėn. kalėjim-
o, su teise paduoti skundą į
teismą. Šia teise pasinaudo-
damas jis užvedė bylą. Apskr.
bei apygardos teismai patvir-
tino apskr. v-ko Dworzak'o
sprendimą. Tikrai apeliacinis
teismas panaikino apskr. v-ko
sprendimą, bet sužalotosios
pavardės neatitaisė! Bylą gy-
nė dabar JAV gyvenantis adv.
Antanas Juknevičius.

Šia proga pažymėtina, kad
ir Vilniaus Kurijoje šio asmens
lietuviškoji pavardė jo gimim-
o metrikų knygoje buvo su-
lenkinta, remiantis Vilniaus
apyg. v-ko įsakymu. Būdinga,
kad Lenkijai subyrėjus, ir jau
sovietams nutarus grąžinti Vil-
nių Lietuvos respublikai, tos
pačios Vilniaus kurijos tar-
nautojai išdavė gimimo met-
riką tam pačiam asmeniui jau
su lietuviška pavarde, nors jis
sąmoningai nebuvo prašęs,
kad būtų įrašyta tikroji pa-
vardė!

11) "Vilnius tarp audrų" kai kurie patikslinimai

Jeronimas Cicėnas, minėda-
mas "Švenčionių Lietuvių Gi-
mnazijos" skautus, rašo: —
"Skautybė įsižiūrė į švenčio-
nių gimnazijoje, kur draugi-
ninko Pr. Žižmaro paskyrimu
vadovavo Alf. Bielinis. Šven-
čionių skautų egzaminai jau
su lietuviška pavarde, nors jis
sąmoningai nebuvo prašęs,
kad būtų įrašyta tikroji pa-
vardė!"

12) Šaltiniai ir citatos

Autoriaus nenuosekliai nau-
dojamos citatos bei šaltiniai.
Štai, pvz. 33 psl. pateikia išti-
sas citatas iš M. Sleževičiaus
ministerių kabineto nutarimų,
bet nenurodo iš kur jos yra
paimtos. Arba vėl ištisos Vaiz-
ganto kalbos citatos 52-53 psl.,
bet nežinia iš kur jos paimtos?

Minėdamas laikraščius, daž-
nai autorius nepamini jų me-
tų, ar jų numerių, arba prie-
šingai, o kartais nei metų nei
numerių, pvz. 103, 135, 205,
208, 214 ir kt. psl.

Nepažindant šaltinių, datų
ar numerių, duodamosios ci-
tatos nustoja dalies savo ver-
tės, o tuo pačiu sumažinama
jų teiginų reikšmė bei auto-
riaus knygos vertė.

13) Baigiamosios pastabos

Knygoje apstu korektūros
klaidų, kurios, tenka manyti,
yra ne vien rinkėjų kaltė, bet
gal ir autoriaus, dėl nevisai
aiškaus rankraščio ar kitų ko-
kių nors priežasčių. Apie tai
gali žinoti autorius bei leidy-
kla, o skaitytojas tik konsta-
tuoja šį faktą.

Mano manymu, autorius tu-
rėjo neskubėti, bet dar nuose-
kliau ir plačiau bei ryškiau
atskleisti Vilniaus krašto lie-
tuvų gyvenimo sąlygas lenkų
okupacijos metu.

Gal kur kas būtų naudin-
giau buvę, kad autorius savo
rankraštį būtų davęs pasiskai-
tyti ir kitiems gyviesiems lie-
tuviškųjų kovų dalyviams,
pvz. profesoriams Biržiškoms,
advokatui Juknevičiui ir ki-
tiems, kurie savo patarimais
būtų daug ką paryškinę, pra-
plėtę ir t.t. Žinoma, tokie pa-

Ruoškite savo pobūvius DOWNTOWN HOTELYJE

UŽKANDŽIAI PIETŲ
NUO \$1.75 NUO \$3.00
Paskambinkite Mr. Rogan,
DEarborn 2-1200

THE MIDLAND HOTEL

172 W. ADAMS STREET,
CHICAGO 3, ILL.

CHICAGO'S ŠVARIASIAUS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS BUČODARŽAS

WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Nuotaikingų ir ramių Velykų visiems
kostumeriams, draugams ir
pažįstamiems linki

K. ŪKELIS

Jaukios ir lietuviškos užkeigos savininkas

3436 So. Lituania Ave.

Tel.: VI 7-9601

pildymai būtų uždelsę knygos
išleidimą, o gal net ir padidi-
nę puslapių skaičių, bet tai
būtų nepakenkę pačios kny-
gos ir autoriaus vertei. Jeigu
būtų išėjusi perdidelė vienam
tomui, tai būtų reikėję leisti
2-jų tomų. Žinoma, tokia ma-
no reiškiama nuomonė yra
kišimasis į autoriaus reikalus,
bet, atrodo, ir skaitytojas turi
teisę pareikšti savo nuomonę,
kada autorius savo veikale
liečia bendrą ir visą Vilniaus
krašto lietuvių gyvenimą.

Dar peršasi mintis, kad au-
torius, pats vienas ar pasita-
kinęs kitus asmenis, nuodug-
niai išnagrinėtų šį veiklą, ati-
tinamas vietas sutrumpintų,
perredaguotų ir išverstų į ang-
lų kalbą. Gal būtų, tas vertimas
ateityje didžiai pasitarnautų
Lietuvos reikalams, išryški-
nant kitataučiams ir parodant
kas yra lenkai!

Nežiūrint dėl mano iškeltų-
jų ir neiškeltųjų knygos trū-
kumų, knyga "Vilnius tarp
audrų" didžiai pasitarnaus
mūsų visuomenei, plačiau su-
pažindinant, kokiose sąlygose
gyveno, sielojosi, kovojo, ken-
tėjo, ir kai kurie mirė, Vil-
niaus krašto lietuviai lenkų
okupacijos metu. Akylus skai-
tytojas, skaitydamas šią kny-
gą, pastebės, kad Vilniaus kr.
lietuviai, kovodami dėl savo
teisių, neatsižvelgiant į skir-
tingas pasaulėžiūras, buvo vi-
si vieningi.

Mažvydiškai tarant, arba ji
parafrazuojant, šiai knygai
tiktų įrašyti motto: "Imkite
mane ir skaitykite, o tada mo-
kėsite, kaip reikia kovoti dėl
Tėvynės laisvės".

A. Tveraitis
(Galas)

* Prie žalios šviesos įstaty-
mas leidžia jums eiti per gatvę,
bet susisiekimo nelaimių sta-
istika rodo, kad įstatymas ne
visada garantuoja saugumą.
Eidami per gatvę, saugokitės
sukančių mašinų... Saugumas
reikalauja, kad eitumėte per
gatvę tik prie kampų.

Sveikiname šv. Velykų progą visus
mūsų klientus ir prietelius

Lietuvių Prekybos Namai

FURNITURE CENTER, INC.

J. LIEPONIS ir STANLEY KRUKAS

3222-26 South Halsted Street
Telef.: Victory 2-4226

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

Valgykla "Gaiva"

Sav. Aleksas Sviraga ir Bronius Mačianskis

3206 So. Halsted Street
Tel.: DANube 6-9299

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

MARQUETTE BAKERY

V. ALBRECHTAS, Savininkas

2616 West 69th Street Chicago 29, Ill.
Tel.: WALbrook 5-3471

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ!

Linki Visiems Kostumeriams Ir Rėmėjams

Mutual FEDERAL Savings

CHARTERED AND SUPERVISED
BY THE UNITED STATES GOVERNMENT

AND LOAN ASSOCIATION

2202 West Cermak Road Chicago 8, Ill

Phone VIRginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, Prezidentas

"PLANINGAS TAUPYMAS MOKA GERUS DIVIDENDUS"

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ
linki Roosevelt Furniture Bendrovės
direktoriai: Feliks A. Raudonis, Nellie
Bertulis, Frank Lengis ir visas štabas
visiems savo kostumeriams
ir draugams.

ROOSEVELT FURNITURE BENDROVĖ

2310 West Roosevelt Road
Tel.: SEley 3-4711

Sveiki sulaukę Šv. Velykų!
Visus savo draugus ir klientus sveikina

BRIGHTON BAKERY

2457 West 46th Place Virginia 7-1250

F. MACKEVIČIUS

Linksmų pavasario švenčių Velykų linki
visiems savo kostumeriams ir draugams

Frank Navakauskas

Siuvėjas ir valytojas moteriškų
ir vyriškų drabužių.

2653 West 43rd Street Tel.: LA 3-4116

LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ
VELYKŲ LINKIM VISIEMS SAVO
KOSTUMERIAMS IR DRAUGAMS

PIVARŪNAS KEPYKLA

Kepa Ruginę Lietuvišką Duoną ir kitus kepsnius.

4622 So. Marshfield Ave.
3200 So. Halsted Street
Tel.: FRontier 6-4622

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Linksmų Velykų švenčių visiems linki

METROPOLITAN STATE BANK

2201 WEST CERMAK ROAD Kampas LEAVITT STREET

Dr. Sylvestras A. Brenza, Prezidentas ir
Banko Vadovybė

Kiekvienas indėlis Federal Deposit Insurance Corporation apdraustas iki \$10,000.00

TITAS GUOPIS

Kada miškuos liepsnojo vasara

(Tęsinys)

Abi medalio pusės

Marius Katiliškis ne tik kad pažįsta savo veikėjus visapusiškai, bet taipgi ir skaitytojų juos iš visų pusių parodo. Šališkumu autoriaus niekur negalima apkalinti.

Pagrindinis romano veikėjas Tilius savo šeiminiui Doveikai tėra tik sumanus, didelėmis kietomis rankomis samdiny. Julei jis atrodo "niura, nekalbus ir galvą panarinęs. Bet kai pasivelka sekmdienį naujais marškiniais, nusiskuta, susišukuoja — yra jį ką pažiūrėti. Toks jau galėtų bet kur prisistoti. Toks jau kad griebtų, Dieve susimylėk, jau kažin ar beatsiturtum. Silpnumas per strėnas nudiegia vien ir pamislins". (412) Agnei Tilius — jos skaisti pirmoji meilė, apie kuri "ji spėliojo, ką jis veikė, kiekvieną valandą ir, įtempusi klausą, bandė sugauti vėjo atnešamus garsus ir juose atskirti jo balsą. Jo balsą ji būtų atskyrusi iš tūkstančių, iš viso pasaulio". (253). Monikai jis visų jos ilgai slopintų lūkesčių ir sapnų išsipildymas. Agnės motinai Gužienei — žimagoras, valkata, mušeika, girtuoklis.

O kas gi buvo tas Tilius?

"Jis tebebuvo vaikas ir reikalingas globos. Vaikas todėl, kad suaugusį vaizdavo si kaip savarankų ir nieko nebojančių. Jam toli iki to. Jį šaukė ir jis ėjo. Ir ėjo, vedinas vienui vieno balso — nežinojimo". (411)

Kada aukščiausio savo svajoto gerbūvio laipsnio pasiekęs ir jauną gražią žmoną vedęs Doveika galvoja esąs "tasai medis, į kurio apdirzusių kamieną sumanus sodininkas įskiepija trąšų jauno medelio ugli". "Kad ta šakelė perteiktų savo jauną jėgą stuoabriui ir šaknims ir iš naujo sulapotų šviežiais lapais ir vaisiniais žiedais". (365), jo numylėtai jaunai žmonelei jis visai kitaip atrodo.

"— Jau mano pareiga sutvarkyti, kad žmona ir vaikeliai, kurių, Dievui padedant, susilauksim, gautų savo dalį.

"Jai pasirodė itin keista, kad toks senis, kad ir Dievui padedant, dar gali susilaukti vaikų". (320)

Dar prieš vedę Moniką senasis Doveika tik šiaip sau neblogai atrodė "kalbant iš tiesų, žinant jo amžių ir padėti. Bent jau taip, kad nesivaržytum ir miesto gatvę pereiti. Taip sau, kaip su dėde, atvažiavusiu pasipirkti". (315)

Žinodamas, kad dar pirmajai žmonai gyvai tebesant Doveika nesnaudė sausais dantimis ir "leido sau per šalį pasiglemžti kokią traškią moteriukę, našlę ar merginą" (185) skaitytojas yra daug at-

laidesnis ir Monikai, nes juk "ji naudojo jo paties — tojo vyro — laidoką gerai išbandytus būdus ir priemones eiti ir laimėti. Remti pečiais pasipirti kojomis. Ir neatsigrįžti. O kas ją pačią nustums — nebuvo kada svarstyti". (423)

Katiliškio romano veikėjai nėra sausos schemos ar autoriaus idėjų garsiakalbiai, bet gyvi žmonės, su krauju ir nervais, kiekvienas su savo uždaru ir savitu pasauliu. To jų pasaulio pažinimu ir mokėjimu ji keliais sakiniais atidengti Marius Katiliškis panašus į vieną geriausių šiaurės žmogaus žinovų didįjį Norvegijos rašytoją Knutą Hamsuną, kuris jam gal ir yra padaręs daugiausiai įtakos. Ir vieno ir kito kūrybos pagrinde yra žmogaus kova su gamtos stichinėmis jėgomis ir paties savo aistromis.

Lūžiai keturiuose gyvenimuose

Bėdoje žmogų pažįsi — sako lietuviška patarlė, kurios teisingumą ne vienas patyrėme. Tą suprato ir Katiliškis savo romano pagrinde padėdamas lūžius keturių žmonių gyvenimuose. Tuose lūžiuose, juos psichologiškai begindžiant ir išryškėja charakteriai, išryškėja žmogaus didybė ir menkystė.

Vienas skaidriausių romano personažų, o gal ir vienas geriausių jaunos trapios mergaitės portretų mūsų literatūroje yra Agnė. Jos skaidrumas, trapumas ir iš jos sklindanti jauki pavasariška šiluma ypač išryškėja fone liepsnojančiam audringai vasarai ir siaučiant nenuoramoms valkatoms ir žimagoramams.

"Agnė — vaikas, liaunu liemenėliu, gniužtant nuo menkiausio apkabinimo. Ji dar tik prasikales daigas, sprogstantis pumpuras, viso grožė atskleidžias lėpelių švelnumą. Neiškabins ji akių nagais — perploni pirštai. Toli jai dar iki sesers. Daugiausia, ką ji galėtų, tai rėkti. Bet kas išgirs miške? Neik viena į mišką uogauti. Neik, Agnė mieloji, nežinai koks galvažūda žimagoras driekiasi pakrūmėm". (75)

Jos nusivylimas pirmąja meile "žengiant per slenkstį į vargą, į vėjus, į visą, kas pasitinka nutolstant nuo vaikystės vartų" (453) autoriaus itin jautriai perduotas.

Monikoje Marius Katiliškis sukaupė visą moteriškumo jėgą. Tiek jos fizinis ("Juosvi

- Parduodu, Pritaikau
- ir Įdedu Naujus

moderniškus aliuminijaus langus, duris ir vasarinius tinklius. Apdraudžiu namus, auto mobilius, langus, baldus ir kitus dalykus nuo ugnies, vagių ir kitokių nelaimių.

Kreipkitės, mielai noru
Jums patarnausiu.

JUOZAS SPAITIS
3261 So. Halsted St.
Victory 2-6469

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 5, 1958

plaukeliai klojo minkštus šešėlius ant jos viršutinės lūpos. Lyg kas būtų švelniai, švelniai pabraukęs suodimis ištepę piršto galu vienoj ir antroj pusėj. — 248) tiek dvasinis paveikslas pulsuoja aistra niekur neišnaudotu jaunystės karščiu ir beatodairišku, bekompromisinio laimės troškumu.

"... Ji svaigo save išskėlusi iš tamsos didžiulėje veidrodžio plokštėje, vibruodama kaitra, pribrendusia vasaros saulėje ir tvankių naktų nepasotintame alkyje. Ji nirta, abiem rankom spaudama krūtis, lyg maldoje ir bejėgiame nuolankume, nesulaukianti grubaus ir nieko nepaisančio delno, apglėbiančio ir nusinešančio užuomarštin. Ir, kramtydama lūpas, šnibždėjo: — ateik, ateik. Kodėl tu neateini, kodėl tu neateini manęs pasiimti? Argi tu nematai, kaip esi laukiamas ir geidžiamas?" (329)

Savo gaivališkumu ir aistrai Monika panaši į Knut Hamsuno "Pano" Edvardą.

Kaip įvairūs ir įdomūs Katiliškio charakteriai, taip įvairios ir formos priemonės jų vidiniams lūžiams atvaizduoti. Ypač įdomus ir dramatiškai spalvingas Tiliaus vidinis dialogas su savo geriausiu draugu. Petru romano pabaigoje.

"Baudonasis Petras daug dėl to nesivargino. Jis pasiliko tuščias ir visad laimingas. O ar tu negali — kepurėlę ant šalies ir į kitą darželį? Ne, Petrai, taip neįsėina. Ko negaliu, tai negaliu. Kad tu žinotumei, kaip mane skaudina vien tokia mintis, tai taip nesakytum. Ima baimė, kad neišversiu tos nykumos, kuri mane būtinai apims, ir pasidarysiu galą, ar iš tos tužmas ties kitą nugalabysiu. Tai taip tik atrodo — netiki Petras. Taip gali būti. Nežinai, koks jaukalas iš manęs. Nieko gero — vien tik

(Tęsinys 7-me psl.)

Linksmų Šv. Velykų švenčių linki visiems savo kostumeriams ir draugams

JULIUS KUZAS

WHOLESALE MEAT DISTRIBUTOR
6840 S. Artesian Ave. Walbrook 5-8744

Tony's Zellon Tavern

Dėdė Zalagėnas, jau vėl sugrįžęs į savo seną vietą, į savo biznį. Velykų proga sveikina visus savo draugus, kostumerius ir pažįstamus ir linki linksmų pavasariinių švenčių Velykų. Taipgi užkviečiu visus į savo varduvų pokilį (party), kuris įvyks šeštadienį ir sekmadienį.

BALANDŽIO
12 ir 13, 1958 M.

Tony & Stella Zellon

7132 So. Racine Avenue
Tel.: RADcliffe 3-9544

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Mūsų prieteliams, draugams ir bičiuliams linkime
linksmam praleisti Velykų šventes

DAN IR DELLA KURAIČIAI

Linksmų Velykų švenčių linki visiems savo
klijentams, draugams ir pažįstamiems

PALANGA

KUNIGUNDOS LIETUVIŠKA UZEIGA

3212 So. Halsted Street
Tel.: CALumet 5-4163

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

VINCENT TAVERN

RENDAI SVETAINĖ
VINCAS ANCIULIS, Savininkas

1820 West 46th St. Tel.: LAFayette 3-2613

Su gražiausia Pavasario švente Šv. Velykomis
visus savo kostumerius, draugus
ir pažįstamus sveikina

GUŽAUSKŲ

BEVERLY HILLS GELINYČIA

2443 West 63rd Street
PR 8-0833 — PR 8-0834

Linksmų Velykų švenčių linkime visiems
savo kostumeriams ir draugams

ECONOMY MEAT MARKET

Klemencas Norkus

2033 So. Halsted St. Tel.: CANal 6-9597

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

IGNAS BRUŽAS TAVERN

2014 Canalport Avenue
Tel.: SEeley 3-8082

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ
linki savo klijentams ir draugams

CHARLES TAVERN

CHARLES ir VERONIKA KASILIAUSKAI

3356 South Halsted Street
Tel.: VIRginia 7-8621

Linksmų Velykų švenčių linki visiems
savo kostumeriams ir draugams

Lietuvių Automobilių Prekyba Baltika BALTIC MOTORS

BRUNO MICKEVIČIUS, Sav.

5751 ir 5805 So. Western Ave.
Tel.: WALbrook 5-8200

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

kvalitėms pasinešęs. Pat-
sai už save ne penkių cen-
tų nestatyčiau. Surimtėsi ir
užmirši — tikina jis. To tai
nesulauksi iš manęs, kad
užmirščiau. Tai turėčiau sa-
vo širdį ištraukti per gerklę,
ir padėti. E, širdis, širdis —
tyčiojasi Petras — susi-
rasi kitą, lyg mergų sviete
kada truko. Nesuširasiu,
Petrai, tokios jau niekur
nerasiu, nes tokia tik viena.
Vargas man". (485)

Petro Doveikos charakteris
ypatingai ryškus ir įtikinantis.
Kiekvienas jo judesys ir žodis
iki pat romano pabaigos yra
psichologiškai pagrįstas ir iš-
gyventas. Toks jis dar kartą,
lyg žaibui blyksterčius, nu-
švinta keliais brūkšniais pa-
liestas savo lūžio viršūnėje.

"Nejau jis būtų padaręs
klaidą ir kaip tik tame taš-
ke, kurį laikė pačiu iškil-
iausi? Tikriausiai jis per-
mažai tuomi domėjosi. O
reikėjo. Parsivesti moterį į
namus buvo daug lengviau,
negu ją išlaikyti namuose.
Ir toje vietoje jo galva su-
kosi. Jis buvo įpratęs imti
visur ir visada, pats nieko
neduodamas, savo neprar-
asdamas. Savo jis neužlei-
do nė per pėdą. Tos taisy-
klės jis laikėsi jau nuo tų
metų, kai pernakojo pas
senuosius Basiuliškių šei-
mininkus pirmąją naktį.
Nejau laimė nusiuko nuo
jo? Jis nepripažino to nuo
amžių išbandyto, kad lai-
mė — vienam nuedama,
kitam pareidama. Jam lai-
mė turėjo visad vieną kryp-
tį". (500)

Šalia pagrindinių romano
veikėjų, visai išbaigti, gyvi ir
nepamirštami iškyla ir šalu-
tinieji. Vieno autoriaus saki-
nio, keleto veikėjo pasakytų
žodžių užtenka, kad skaityto-
jo vaizduotėje susiformuotų
visiškai ryškus jo tipas. Taip
spalvingu paradu pro skaity-
toją pražygiuoja ištisa galeri-
ja: santūrus, lėtas ir visus įti-
kinti sugebąs Raudonasis Pe-
tras, niūrus ir tamsus, lyg viso
pasaulio pagiežą savy sukau-
pęs šlubasis piemuo Laury-
nas, karštakraujis merginin-
kas, visų muzikų priešininkas Ka-
daila, amžinai teisybės ieškąs
ir visada visų skriaudžiamas
Krivickas Vargdienis, ramus,
kiek gyvenimo apviltas Tu-
gaudis, ūkio darbuose pasken-
dusi ir jiems visą save paau-
kojusi samdinė Julė, tingus ir
lėtas valsčiaus sekretorius,
smuklininkė Veronika, jos
duktė Milė, eiguolis Bakštys,
vertėiva Melamedas, darbi-
ninkų prižiūrėtojas Špicas, il-
gausis aptiekorius ir daug
kitų. Visi jie žino savo paskir-
tį ir laiką ir moka savę paro-
dyti reikalingais ir nepamai-
nomais gabiais Katiliškio reži-
suojamose masinėse scenose.

Stilius — rašytojo veidas

Pasirodžius pirmiesiems Ka-
tiliškio kūriniams pirmiausia
visų skaitančiųjų buvo paste-
bėtas, kaip ir iki šiol tebėra
pastebimas nepaprastai dide-
lis jo žodžingumas. Tai ir yra
vienas svarbiausių jo stiliaus
bruožų; iš gyvųjų lietuvių ra-
šytojų šioje srityje Katiliškį
tepralenkia gal tik Pulgis An-
driūšis.

P A D Ė K I T E
savo mylimiesiems
Lietuvoje pinigais!

Speciali kaina 10 rublių už \$1.00.
Daugiausia \$50. Užmokėstis \$5.00
už bet kurią sumą nuo \$10 iki \$50.

• PRISTATOMA PER 2 SAV.
• PILNAI GARANTUOTA
• KVITAS PARUPINAMAS

GRAMERCY
744 Broad St. (Room 925),
NEWARK, N. J.

Licensed by Dept. Banking and
Insurance and bonded with \$20,000
— jūsų apsaugai.

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 5, 1958

ŠYPSENOS

Geras biznis

Varšuvos gatvių kampe vie-
nas žmogelis pardavinėjo Sta-
lino molinius balvonėlius, po
dū zlotus už balvonėlį.

— Ek, ek, pasivėlinai ma-
žiausiai penkiais metais, —
juokiasi iš jo praeiviai.

— Kas galėjo žinot, — skun-
džiasi neturtingas žmogelis.

Taip besiguodžiant, prieina
gerai atrodąs abivatelis ir sa-
ko: "Duok šia tris balvonė-
lius".

Nupirko. Sumokėjo. Nuėjo.
Kitą dieną ateina tas pats ir
sako:

— Tuziną Stalinų! Skubiai!

— O, ponas perki urmu...
Duosiu nuolaidą. Po zlotą ga-
bala.

Trečią rytą tas pats. "Perku
visus Stalinus! Moku pilną

Bent kiek išsamiau kalbėti
apie Katiliškio stilių šitokios
apimties apžvalgėlėje būtų ne
tik neįmanoma, bet ir skriau-
da rašytojui. Marius Katiliš-
kis, kurio kiekvieną romano
puslapį spalvina įvairiausi pa-
lyginimai, metaforos, hiperbo-
lės, sinekdochos nusipelno at-
skiro ir išsamaus straipsnio
gvildenančio vien jo tikrai
puošnų ir turtingą stilių. Čia
tik tenorių iškelti ir pabrėžti
jo kalbos tirstumą, jo stiliaus
sodrumą ir pilnumą, jo varto-
jamų palyginių šviežumą.
Jie keičiasi drauge su besikei-
čiančia aplinka, situacija ar
veikėju.

"Luošojo koja kažkaip
keistai kabėjo ir suposi,
perlaužta, lyg vėžlankys, at-
šokęs nuo įlenos". (125)

"Rankos tokios, kaip ver-
stuvės. Visas augimas į ran-
kas suėjo". (184)

"Žino žaltys gerai, ką ga-
li, ir todėl ežiu riečiasi".
(187)

"Tai nebūtų Krivickas pri-
kibęs, kaip erkė karvei į teš-
menį". (268)

"Kai sutiko merginą, ir ji
kaip akuotas užkrėtė akį".
(351)

Tai nėra specialiai išrinkti
pavyzdžiai, o tik paimti iš at-
sitiktinai atversto vieno ar ki-
to knygos lapo. Tačiau jau iš
šių kelių pavyzdėlių galime
susidaryti vaizdą apie M. Ka-
tiliškio stiliaus originalumą ir
vaizdingumą.

kainą. Parūpink daugiau!"

Pildamas Stalinus į maišą
pardavėjas, laime apsvaigęs,
sako:

— Prašau. Klausau. Bet pa-
sakyk, panie, ką tamsta darai
su visais tais Stalinais?

— Iširengiau šaudymo aikš-
tę, ir kai tik vietoje juokingų
figūrų pastačiau Stalinus, tai
prie šaudymo aikštės — tikra
spūstis. Visi kas gyvas, nori
šaudyti į Staliną!

"NAUJIENOS" PRANEŠA
TEISINGAS ŽINIAS

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS DARBAS

atstovauja žmogui, laisvą nuo prietarų ir baimės; gina
kultūrą, pagrįstą humanistinėmis vertybėmis; stebi
Lietuvos, išeivijos ir pasaulio gyvenimą; apjungia kū-
rėjus, kurių kritiška mintis ir šviežias žodis atveria
skaitytojui naujus akiračius.

5410 SIXTH AVE.
Brooklyn 20, N. Y.

Išleina keturis kartus metuose. Ligi 1958 m. balandžio
15 d. žurnalą galima užsisakyti sena kaina: \$2 metams,
\$5 trejiems metams; studentams — \$1.50 metams. Pa-
skiras numeris — \$1. Norintiems susipažinti vienas nu-
meris siunčiamas veltui.

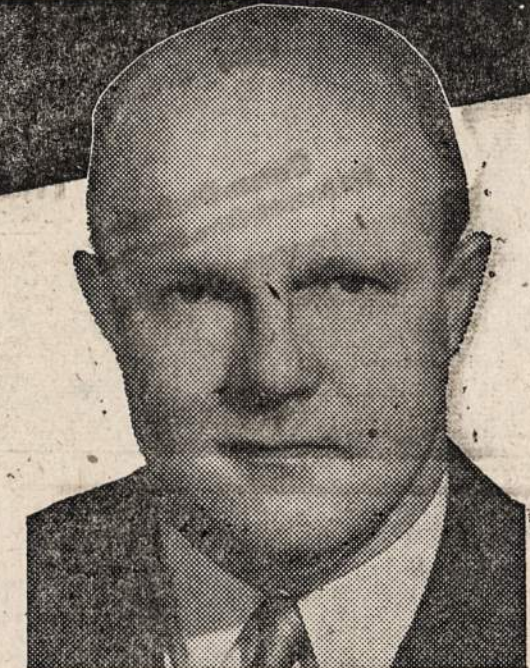
Naujausias numeris yra didelio formato, 60 psl., naujas viršelis, 20
nuotraukų blizgančiame popieriuje. Jame rašo: K. Bielinis, A. Camus,
A. J. Greimas, J. Jaks-Tyris, Step. Kairys, J. Kaminskis, J. Kėkštas, J.
Kiznis, A. Landnbergis, J. Mekas, Cz. Milosz, J. Repečka, N. Valaitienė,
A. Vienuolis, J. Vilcinskis ir kiti.

FULLY EXPERIENCED
ABLE AND SINCERE
PROGRESSIVE...

VOTE FOR Louis E.

BECKMAN

for STATE
TREASURER

Successful businessman, farm operator,
outstanding legislator, Overseas Veteran

VOTE
REPUBLICAN
APRIL 8th

Sveikina Chicagos bei josios apylinkių lietuvius ir linki
jiems linksmų Velykų

SHESTOKAS BROTHERS

Schlitz alaus didmenų pardavinėtojai

6800 ARCHER ROAD

Telefonas: GLobe 8-2230

Aptarnauja alumi tavernas, krautuves, piknikus ir įvairius parengimus, esančius dide-
liame pietvakariniam Chicagos plote. Mūsų teritoriją šiaurėje aprėžia Archer Avenue,
rytuose Cicero Avenue, pietuose 87-oji, o vakaruose Willow Springs ir Argo.

LINKIME VISIEMS CHICAGOS LIETUVIAMS LINKSMIAUSIŲ VELYKŲ ŠVENČIŲ

VALDYBA:

THOMAS S. JANULIS, Prezidentas
JOHN BUDRICK, Viceprezidentas
JOSEPH M. MOZERIS, Sekretorius
MARY EISIN, Vyk. Viceprezidentas
J. E. SEPUTIS, Iždininkas
JOHN JANULIS, Sekr. iždin. pagalb.
J. P. VARKALA, Auditorius

DIREKTORIAI:

THOMAS S. JANULIS, FRANK
DIKSAS, JOHN S. SEPUTIS,
STANLEY STANEVICH, JOHN
JANULIS, JOSEPH M. MOZERIS,
JOHN BUDRICK, MARY EISIN,
ALBERT J. AUKERS.

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

3430 SOUTH HALSTED STREET

Telefonas: CLiffside 4-0104

SALTOMS DIENOMS!

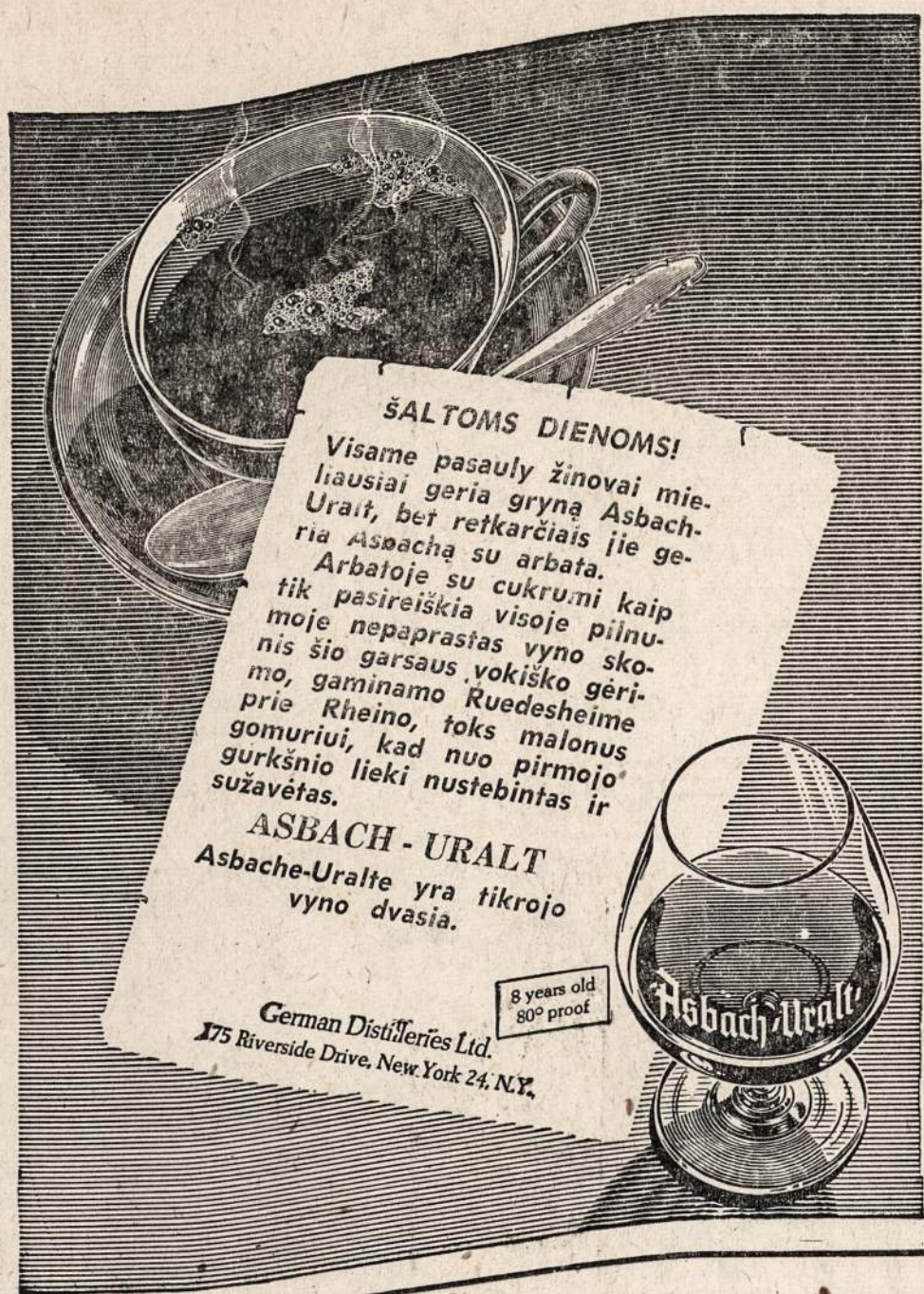
Visame pasauly žinoma, mie-
liausiai geria gryną Asbach-
Uralt, bet refkarciais jie ge-
ria Asbach su arbata.

Arbatoje su cukrumi kaip
tik pasireiškia visoje pilnu-
nis šio garsaus, vokiško geri-
nia, gaminamo Ruedesheime
gumuriui, kad nuo pirmojo
gurkšnio lieki nustebintas ir
sužavėtas.

ASBACH-URALT
Asbach-Uralt yra tikrojo
vyno dvasia.

German Distilleries Ltd.
175 Riverside Drive, New York 24, N.Y.

8 years old
50% proof

**SKOLINK IŠ
STANDARD
UZ
ŽEMESNĮ NUOŠIMTĮ
TAUPLYK PAS
STANDARD—**

Stipriausioji Chicagos Bendrovė

Turtas \$60,000,000.00
Atsargos Fondas 5,700,000.00

Chartered and Supervised by the
U. S. Government

JUSTIN MACKIEWICH, Prez.

DARBO VALANDOS: Kasdien, įskaitant šeštad. nuo 9 val. ryto iki 4
val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak.
Trečiadieniais visai neatidaro.

**STANDARD FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
OF CHICAGO**

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: Virginia 7-1141

MOVING PERKRAUSTYMAS MOVING

APDRAUSTAS IS TOLI IR ARTI

(Nauji dideli traukai - naujausi krovinių ir
slygų metų patyrimas - Pigūs ir sąžiningas pataravimas)

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. Wollbrook 5-9209

**LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ
VELYKŲ SAVO DRAUGAMS IR
LANKYTOJAMS LINKI**

LIETUVIŲ AUDITORIJA
JONAS IR GENOVAITĖ MALIORIAI

3133-37 So. Halsted Street

KETURIOS SALES POKYLIAMS,
KONCERTAMS, VESTUVĖMS.

Tel.: Victory 2-6172

Praeitis

Ir vėl, ir vėl, ir vėl...

1883 metų sausio 2 dieną aš
gimiau. Šamone brėško ir aš
išvydau Lietuvos dangų, sau-
lę, žvaigždes, mėnulį. Lietu-
vos girias, pievas ir upes. Ejo
rytai, dienos, vakarai ir nak-
tys. Buvo pavasariai, vasaros,
rudens ir žiemos.

Sventė.

Ir šiandien aš švenčiu. Šven-
čiu tvlomis. Juk aš taip men-
kas. Tat šiandien jau 75 me-
tu! Pergyvenau 27,393 dienas.
Klampojau varge. Mylėjau,
skandalinau, muzikavau, pa-
vargau ir pasenau.

Augau.

Gėrėjau pavasarį keistu
šilimos mirgėjimu. Jaučiau
šiltą, glostantį malonumą.
Banguoją javų laukais, žalios
griovės, pievos. Vyturių čyru-
liavimas ir gegutės kuku! Ir
daug visokių lakūnų ir lakū-
nėlių. Ogi vabalų ir bičių dūz-
gimas. Tas visas mišinys py-
nėsi būtybėje, mano sieloje.
Ir aš buvau ir esu dalelė to
visko.

Upės.

Gražiausia upė, — tai Sal-
tuona. Jos karklai ir žilvičiai
vėjo pučiami bangavo. Kalnu-
pis ir alksnynai. Čia aš per
dienų dienas taškydavau ir
gudžiau lydeką, buožgalvius
ir varles. Ogi Bebirva, Mituva
ir Alsa. Vėliau jau džiūgavau
ir gėrėjau tarp aukštų krantų
tekancia Dubysa. Žiūrėjau
į Dubysos vandenį. Jame nar-
dė šapalai, raudės, ešeriai ir
lydekos. Ir tame vandeny ma-
čiau Lietuvos dangų, saulę ir
debesis.

Nežinojau, kur aš esu... Ne-
žinojau, kad yra ir kitos šalys.
Dažnai eidavau ir norėdavau
pamatyt pakraštį, kur dan-
gus apgaubia žemė. Juo to-
liau eidavau, juo tas apgaubi-
mas tolinosi. Paklysdavau ir
žemės krašto neradavau...

Literatūra.

Supeštis iš Prūsų atnešė le-
mentorių. Mamytė paėmė ma-
no ranką, dėjo ant kaktos,
krūtinės ir pečių. Sekiau jos
žodžius ir, galų gale, ištariau:
— Amen.

Tėvukas iš žasies sparno
padarė plunksną. Mamytė, sė-
dėdama prie ratelio, paėmė
mano ranką, dėjo prie rai-
džių ir mokė tart vardus. Tai
buvo mokslas ir pradžia ke-
lionės į literatūros pasaulį.
Girdėdavau žodį "žemaičiai".
Bet lementoriuje radau para-
šytą:

— Ta šalis, kur mes gyve-
name, vadinasi — Lietuva. Ir
čia gyvena žmonės — lietu-
viai. Turime mylėt savo šalį
ir gint *laisvę*... — Tie žodžiai
buvo per daug mokslieki ir tik
vėliau supratau jų reikšmę.

Girdėdavau dainą: Kur ban-
guoja Nemunėlis. Girdėdavau
pasakas apie tą didelę Lietu-
vos upę. Kai kas sakydavo,
kad užnemunyje bitės, kaip
žąsys.

— Kaip jos į avilį įlenda?..

LINKSMŲ SV. VELYKŲ ŠVENČIŲ
Visiems Draugams Amerikos Legijonieriams
Pajįstamiems Lietuviams ir Kostumeriams Linki

ANTHONY KASPER TAVERN
DIDELIS PASIRINKIMAS DEGTINĖS, VYNO IR ALAUS

5059 So. Wells St. Tel.: DRexel 3-9880-83

— Ogi tiesižino... — atsakė
buvolas.

Buvolu vadinosi tokis žmo-
gus, kuris visur buvęs ir vis-
ką matęs. Kuris šieną vežė ir
šiaudus kratė...

Kryžiai.

Tame kaime aš buvau. Tai
buvo už girios ir prie vieške-
lio. Ir čia užklupo 1900 metų
jubiliejus. Sakydavo, kad tai
šventi metai. Dangaus plėvė
plyšo... Nušvito pasaulis ir pa-
žiro Dievo palaima ant že-
mės... Ir tie žmonės vežėsi ma-
ne į atlaidus Veliuonoje.

Nemunas.

Po iškilmų bažnyčioje aš
nueidavau į pakalnę ir, paė-
męs akmenį, mėčiau į Nemu-
ną. Kad tai aš čia gyvenčiau
ir nebūtų visur tiek daug žmo-
nių, tai nusimesčiau drabu-
žius ir pūktį į Nemuną.

Užnemuniečiai.

Jie buvo pasipuošę pilkais
trinyčiais. Ir ant galvos turėjo
jų pačių darytus šiaudinius
brylius. Po visam juos veš na-
mo. Vienas girtas atsistojo
valtyje. Makaluodamas savo
brylių sušuko:

— Sudie Kaunija!.. Mes
plaukiame į Suvalkiją!..

Valtis susvyravo ir jie visi
sukrito į vandenį. Kauniniai,
likę šitoje pusėje, pleškina
delnais ir plyšta iš juoko. Čia
buvo keturi suvalskiniai ir
viena moteris. Privilkio valtį
atgal į kraštą, išpylė vandenį,
susibarė, susėdo ir nuplaukė...

Laivas.

Ir štai baltas, kaip gūlbė,
didingai nuo Jurbarko atplau-
kė laivas. Atsirado lieptas ir
sustojo Veliuonoje. Kai kas
išlipo, kai kas įlipo, ir laivas
suspiegė. Tas balsas sutruko į
kelias dalis. Ir laivas nuplau-
kė į Kauną. Saulės spinduliai
žėri Nemune. Krantai žaliuo-
ja. Ir laivas tolsta.

Nors diena Lietuvoje ilga ir
plati, kaip jūra, betgi ir atė-
jo metas važiuoti namo. Kark-
lynai, beržynai. Kelias vin-
giuotas. Pėmpė švaistosi ore
ir klykia:

— Gyvi, gyvi, gyvi!

Stakiai.

Ant Mituvos kranto medžių
šešėliuose pasislėpęs gražus
Stakių bažnytkaimis. Čia ku-
nigavo didysis Lietuvos mylė-
tojas, rašytojas ir už laisvę
kovotojas kunigas Tumas
Vaižgantas. Vieta poetiška ir
graži, kaip sapne. Nuošaliai
nuo žandarų akių... Čia būda-
mas jis redagavo Tėvynės
Sargą. Jis mirė ir savo sieloje
nusinešė džiaugsmą, kad jis
palieka laisvą ir nepriklausomą
Lietuvą...

Juodas šešėlis...

Metai slenka. Ir artinasi lai-
kas, kuris mane išplės iš Lie-
tuvos ir nusvies... kažin kur...
Zaibai ir perkūnija Rytuose...
Tvoros ir sienos nulipytos pie-
šiniais. Bombos sprogsta ore...
Rusijos ir Japonijos kareiviai
tekso išsižioję, negyvi purvy-
ne... Man irgi šiomet reiks stot
į armiją... Ne. Ne tam aš gi-
miau... Ne tam mane mamytė
užaugino, kad paskui lietu-
ašaras manęs netekusi...

Ne!.. Išeit... Ir dingt. Ir štai
mano draugas Pranas Bakutis
atsiuntė laivakortę. Ir aš pats
pavogiau savo gyvastį iš pra-
žūties... Bakutis. Jis išsisi po-
velėna Lietuvoje. Padėjo savo
žemiškąjį rūbą ir persikėlė į
nebūties erdves... Ir ten spin-
di Dievo palaimoje...

Širdis alpsta...

Ir aš plešku... Lakštingala,
vytury, pėmpės, plaštakės,
vabalai ir bitės. Lėkit sveiki!..
Važiuoju ir pats nežinau kur?

Ir aš vis dar gyvas.

Ir štai 1954 metų gegužės 14
suėjo 50 metų, kaip aš Ameri-
koje. O 1957 metais suėjo 50
metų, kaip aš paminėjusi lite-
ratūroje... Gi šiomet sausio 2
d. suėjo 75 metai, kaip aš pa-
saulyje. Sėdžiu sau nosį užrie-
tes ir ką jūs man padarysite
— aš gyvas ir sveikas.

Mano brolis 1928 metais grį-
žo atgal į Ameriką ir atvežė
kriaukšliuką duonos. Tą duo-
ną aš tebeturiu. Tai irgi su-
kaktis. Juk tai 30 metų. Tai
yra trupinėlis Lietuvos. Toje
duonoje mano siela... Ji graži,
kaip gintaras, kaip vaškas. Ir
jeigu aš kada nors mirsiu,
prašysiu, kad tą mažytį duo-
nos gabalėlį įdėtų man į kars-
tą.

Jonas Sliburis

Negėstanti meilė

William Utley, 88 metų ir Hal-
len Belle, 84 metų, nė jų vai-
kams, nė kaimynams nežinant
slaptai nukeliavo į artimiausių
Evensville Ind. miestuką ir ten
apsivedė. "Dabar mūsų ilgų me-
tų svajonės išsipildė", pareiškė
jaunavedė.

K. S.

Miglovara

Gaižinėje, Vainuto valsčiuje,
1845 m. kovo 12 d. gimė aušri-
ninkas ir spaudos bendradarbis
Juozas Miliuskas-Miglovara. Jis
mirė 1937 m. sausio 20 d. Šiau-
liuose. Buvo 1863 metų sukil-
mo dalyvis prieš rusus. K. S.

**ŠIRDINGAI SVEIKINA SAVO
TAUTIEČIUS LIETUVIUS IR
LINKI JIEMS LINKSMŲ VELYKŲ**

ALFONSE F. WELLS
TEISEJAS

**Mes mokame
Aukštą
Dividendą**

MIDLAND
Savings and Loan
Association

PER 40 METŲ
VISI LIETUVISKI
KOLONIJAI
SAUGIAUSIAI IR
PILNINGIAUSIAI
TAUPYMO
BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

SVEIKINA DRAUGUS IR REMEJUS SU VELYKŲ ŠVENTĖMIS

Iš kairės į dešinę (sėdi): T. Rypkevičius — prezidentas ir bendrovės vedėjas, K. P. Gugis
— bendrovės narys, K. M. Augustas — įžd. Stovi (iš kairės į dešinę): Alex Naglis, Paul Miller —
viceprezidentas, Olga Rypkus — sekretorė, P. J. Ridikas, Wm. Mankus ir V. Pačkauskas.

**UNIVERSAL SAVINGS
& LOAN ASSOCIATION**

1800 SO. HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
Telefonas: HAYmarket 1-2028